

BARANYAI

125 FT

Civil Korzó

REGIONÁLIS KÖZÖSSÉGI LAP

IV. ÉVFOLYAM - 4. SZÁM 2008. MÁJUS

CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA

H-7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: +36 72/ 215 543, 511-815; Fax: +36 72/ 315 679

E-mail: nevhaz@t-online.hu; Web: www.civilhaz-pecs.hu

A CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA MÁJUSI PROGRAMJA

KIÁLLÍTÁS

GEBAUER GALÉRA

- 2008. április 30-tól május 30-ig Bicsár Vendel „MAJÁLIS” című fotó és rajz kiállítása. A tárlatot megnyitja: Domokos János, film-rendező.
- 2008. június 5-14-ig a MKE és a KEMFK látványtervezőinek kiállítása a POSzT Ifi Génusz az Aulában sorozatában

HALÁSZ REZSŐ GALÉRIA

- 2008. április 29-től május 16-ig dr. Boda Miklós „Földtörténet” című kamara-kiállítása
- 2008. május 20-án, 18.30-kor nyílik Kiss Imre (MF) kamara-kiállítása. Megnyitja Tillai Ernő MFIAP fotóművész

A kiállítások megtekinthetők 9 órától 19 óráig.

A CIVIL KÖZÖSSÉGEK HÁZA MÁJUSI PROGRAMJA

Minden hétfőn 14.30 órakor

A Pécsi Nyugdíjas Pedagógusok BARÁTSÁG KÓRUSÁNAK próbái
Karnagy: *Gálfiné Magyar Ibolya*

Minden hétfőn és csütörtökön 19 órakor

PÉCSI KAMARAKÓRUS próbái
Karnagy: *Tillai Aurél, Liszt-díjas karnagy*

Minden kedden 18.30 órakor

MECSEKI FOTÓKLUB

Minden hónap első keddjén 15 órakor

ÖRÖKIFJÚ NYUGDÍJASOK Klubja

Kéthetente (páratlan) keddenként 16 órakor

BARANYA FOLT foltvarró kör foglalkozása

Minden szerdán 16 órakor

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓ MŰHELY foglalkozása
Vezeti: *Miklya Gábor*, szobrászművész

Minden pénteken 15 órakor

FÜSTI-MOLNÁR ÉVA SZÍNI STÚDIÓ
Vezeti: *Füsti-Molnár Éva*, Jászai-díjas művész

Minden pénteken 16.30 órakor

FINN TANFOLYAM haladóknak
Vezeti: *Anja Haaparanta*, lektor

Május 5-én, hétfőn 15.30 órakor

Spanyolország a XXI. század küszöbén. Spanyol-magyar kapcsolatok
Előadó: *Rafael Valle Garagorri* - a Spanyol Királyság budapesti nagykövete.

A PÉCSI MAGYAR-SPANYOL TÁRSASÁG rendezvénye a IX. IBERO-AMERIKAI hét keretében

Május 13-án, kedden 17.30 órakor

Bérces Emese zongora szakos hallgató koncertje
Műsoron Händel, Chopin, Liszt és kortárs művek

Május 13-án, kedden 18 órakor

Nagy Gábor: Nőszöfűvek a Mecseken
Érdekesek kevésbé ismert virágainkról
MAGYAR MADÁRTANI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET rendezvénye

Május 13-án, kedden 18.30 órakor

Festői fotócsendéletek – Tillai Ernő MFIAP fotóművész előadása
MECSEKI FOTÓKLUB

Május 14-én, szerdán 17 órakor

„Könyvek könyve” – irodalmi összeállítás a „Biblia éve 2008” alkalmából

Az egy órás műsorban részletek hangzanak el a Bibliából Károli Gáspár fordításában (Mózes könyvétől a János Jelenések-ig), valamint a magyar költészet szentíráshoz kapcsolódó verseiből, prózáiból (Ady Endre, Babits Mihály, Juhász Gyula, Dsida Jenő, Reményik Sándor, Sík Sándor, Mécs László, József Artilla, Pilinszky János, Weöres Sándor, Csorba Győző ...)

Előadják a VERSMONDÓ PEDAGÓGUSOK MŰHELYÉNEK tagjai

Művészeti vezető: *Sólyom Katalin*, Jászai-díjas művész
Előadásunkat szeretettel ajánljuk minden érdeklődőnek.

Május 16-án, pénteken 16.00 órakor

Petőcz Zsuzsanna növendékeinek zongora-koncertje

Május 16-án, pénteken 20 órakor

A Tractus együttes jubileumi koncertje, fennállásuk 10. évfordulója alkalmából

A Tractus együttest négy színházi zeneszerző alapította (Keszég László, Kovács Márton, Márkos Albert és Weber Kristóf) 1998-ban azzal a céllal, hogy *minimal free* zenei stílusban kompozíciós és improvizációs folyamatokat hozzon létre, figyelembe véve a zenetörténet irodalma és a kortárs zenei irányzatok eredményeit.

Az elmúlt tíz évben Magyarország több városában koncerteztek. Az együttes célkitűzései közé tartozik színházi és filmes jelenetek zenével történő összehangolása. A koncertekre általában meghívják egy vendégművészt, így a Tractus vendége volt már mozigépész, operatőr, disc és video jockey, táncművész. Az együttes szöveget is feldolgoz éneklés, monológ vagy recitativo formájában, elsősorban a már elhunyt vajdasági költő, Sziveri János verseit.

Tíz éves fennállásuk évfordulóján a gyermek–zeneszerzés és gyermek–zenés problémakörét fogják feldolgozni. Terveik szerint vendégük lesz egy tíz éves zeneiskolás, aki a Tractus zenekar megalakulása idején született.

Május 17-én, szombaton 14 órakor

Domokos Lehel, gitár szakos hallgató diplomahangversenye

Május 20-án, kedden 14 órakor

Információs nap a „CIVIL SZERVEZETEK ÉS AZ ANTI-DISZKRIMINÁCIÓS TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSA” című új pályázati felhívásról anti-diszkriminációs, esélyegyenlőségi területen dolgozó civil szervezetek számára

Május 20-án, kedden 18.30 órakor

Papírkép-pályázat – 1. kötetlen téma, 2. Mediterrán Pécs
MECSEKI FOTÓKLUB

Május 23-án, pénteken 18 órakor

Barta László, gitár szakos hallgató diplomahangversenye

Május 24-én, szombaton 14 órakor

Horváth Orsolya, fuvola szakos hallgató diplomahangversenye

Május 27-én, kedden 17 órakor

„A Csibésziskola” – fejezetek a 138 éves pécsi Felsővámház úti Általános Iskola történetéből. Előadó: *Wellish Katalin*, tanár

A PÉCSI VÁROSVÉDŐ ÉS VÁROSSZÉPÍTŐ EGYESÜLET rendezvénye

Május 28-án, szerdán 17.30 órakor

Székely Gábor, a PTE-BTK Finnugor Szeminárium tanára a manysik között végzett öt gyűjtőútja tapasztalatairól számol be.
A PÉCSI MAGYAR-FINN TÁRSASÁG rendezvénye

Május 31-én, szombaton 16 órakor

GITÁRKLUB

7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: +36-72/215-543, Telefon/Fax: +36-72/315 679

E-mail: nevhaz@t-online.hu

TARTALOM

CIVIL KREATÍV

„A fehéreket gazdagsággal és a pénzzel azonosítják” 4

IDŐMOZAIK

„Benne kellett lenni” 6

KULTÚRA

Tajvani képeslap 9

Színházi beszélgetés 10

KIÁLLÍTÁS

Shakespeare, Csehov és Csáth 12

CIVIL ÉLET

13

EU TIPPEK

Az Uniós források hatékony
kihasználása 14

PÁLYÁZATI AJÁNLÓ

16

A lap megjelenését
támogatja:

Nemzeti Civil Alapprogram

Nemzeti Kulturális Alap

Szociális és Munkaügyi

Minisztérium –

Társadalmi Párbeszéd és

Civil Kapcsolatok Főosztály

ISSN: 1787972-8

Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület „Különös világok” című kiállítása a Pécsi Gyermekotthonban élő gyermekek és fiatalok alkotásaiból

Gyermekotthonban élő gyerekekből és fiatalokból álló alkotóközösségünket 1987-ben alapítottuk a Pécsi Gyermekotthonban. Az emberi lét egy különös világát képviseljük a művészet nemes eszközeivel megjelenítve: egészséges családi háttér nélküli, intézeti világban nevelkedő gyerekek és fiatalok önkifejező szubkultúráját, sajátos lelki világát. Alkotásaikban a modern kor problémái, konfliktusai a serdülőkori lélek szűrőjén keresztül művészetté nemesül, szelídül. Őszinte, szókimondó világ ez, ugyanakkor elemi erejű önkifejező eszközei segítségével lelkünk mély rétegeit szólítja meg.

E gyerekek és fiatalok a társadalom periferiájáról, szociális problémákkal küszködő családokból kerülnek ki. Már kicsi gyermekkorukban súlyos családi drámák, konfliktusok szenvedő részesei. Életük gyakori velejárója a hányattatottság, a szeretethiány, az érzelmi sivárság, az alacsony kulturális szint, agresszív légkör. Minden napjuk velejárója a kudarcélmények sorozata, a kisebbségi érzés. Az iskola verseny- és teljesítménycentrikus légkörben állandó tanulmányi nehézségekkel küszködnek, mivel a traumák okozta lelki terhek miatt kisebb a teljesítőképességük a normál családban élőkéhez képest.

A Csontváry Képzőművészeti Stúdió mégis a bennük rejlő értékek, képességek kibontakoztatását, fejlesztését vállalja fel. Egy olyan sajátos művészetterápiás módszert alkalmaz, amely képes a bennük lévő feszítő szorongást előidéző lelki traumákat előhívni, hogy azt a képzőművészet nemes eszközeivel szimbolikusan megjeleníteni tudják. Így a bennük lévő lelki problémákból, gondokból művészeti értéket tudnak létrehozni. Megélhetik, bennük is van érték, és hogy az értéktelenségből is lehet értéket létrehozni. Egyben az alkotóműhelyben folyó alkotás öröme az önkifejezés lehetősége, mely artikulált formába önti belső szorongásait, konfliktusait, valódi sikerélményt biztosítanak, ezért- terápiás értékűek, énerősítő hatásúak. Alkotásaik különleges esztétikai értéket hordoznak. E gyermekek nehéz életükből adódóan az emberi lét sokszor

legmélyebb problémáit jelenítik meg különös szimbolikus módon.

Az eredendő kifejezőmód egy velünk született képesség, mely a bennünk rejlő ösképek segítségével lehetőséget ad önmagunk, az emberi közösséggel és a világmindenséggel való viszonyunk megfogalmazására. Ez a képesség a kisgyermek és óvodás korban bontakozik ki. Az emberi kultúrában eredményei a népművészetben, a törzsi művészetben és az ősi művészetekben maradt fent. Sajnos az európai típusú modern kultúráinkban az iskolás korban a gyermeki ábrázolásból fokozatosan eltűnik ez a képesség. Szerencsére nem irtódik ki az emberből, hanem visszahúzódik a lélek legmélyére, a tudattalan világába. A műhelyfoglalkozásokon, olyan művészetterápiás módszerekkel alkotunk, amelyek képesek az eredendő kifejezőmódot, a belső látást újból előhívni. A módszer mint iskoláskorú gyermekeknél, mint érett felnőttéknél igen eredményesen alkalmazható. Így újból tudják használni belső látásukat, mely előhívja a lélek tudattalan belső tartalmait. Az ösképek segítségével meg tudják fogalmazni, és fel tudják ismerni önmaguk belső világát, jobban meg tudják érteni a népi műveltség, rejtett üzeneteit. A módszer egy ősi, több mint ezer évvel ezelőtti kelet-ázsiai taoista rajzpedagógiai eljárásra épül. Az így előhívott belső látás segítségével először a személyiség rejtett világa fogalmazódik meg, rajzi „személyes mítoszok” formájában.

Művészeti programunk kibővül a népművészetre és a természet változásrendjére és ősi természet mitológiára épülő rajzi feladatokkal.

Platthy István
művészeti vezető
művészetterapeuta

BARANYAI *Civil Korzó*

IMPRESSZUM

Baranyai közösségi lap

Megjelenik havonta

Kiadja: a Nevelők Háza Egyesület (7624 Pécs, Szent István tér 17.)

Felelős kiadó: Vincze Csilla

Főszerkesztő: Hajnal Zsolt

Szerkesztőség: 7624 Pécs, Szent István tér 17.

Telefon: (72) 215-543 • Telefon/fax: (72) 315-679

Web: www.civilhaz-pecs.hu, E-mail: civilkorzo@civilhaz-pecs.hu

Munkatársak: Fenyvesi Kristóf, Hajnal Zsófia,

dr. Kanizsai Péter, Megyesi-Schwartz Éva, Prucsiné Fűri Ildikó, Pusch Gizella,

Tálos András, Tóth Krisztina, V. Tarr Judit

Címlap: Mihály László

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Edenscript Kft. *e.graphic* stúdiója – 72/227-350 – 30/500-84-13

www.edenscript.hu • info@edenscript.hu

Nyomdai munkálatok: Bornus Nyomda, Pécs

Nyilvántartásba vételi szám: 2.9.1/1037-1/2005

ISSN 1787-9728

„A fehéreket gazdagsággal és a pénzzel azonosítják”

Afrika távoli, de tán annál vonzóbb nem kis szeglete Glóbuszunknak. Tele problémákkal, feszültségekkel, de természeti kincsekkel, szinte érintetlen területekkel – él egy átlagos európai fejében a homályos, általános kép. Ezen élesítünk most, Sifter Livia segítségével, aki több mint egy évet töltött, önkéntesként Mozambikban.

– Feltehetően a tanulmányaid alapján választottad a területfejlesztéssel kapcsolatos önkéntes, segítő munkát. De miért pont Mozambik? Alapvetően vonzódsz az Afrikai kontinenshez?

– Igen, az érdeklődési köröm határozta meg a területet, amivel foglalkozni akartam, és nem, nem tartozom az Afrika-imádók közé. Nem volt bennem olthatatlan vágy, hogy eljussak a fekete kontinensre, de örülök, hogy így történt. Van egy olyan érzésem, hogy azok az emberek, akik régóta dédelgett álmokkal vágnak bele hasonló dolgokba, személyiségüktől függően nagyon nagyot csalódhatnak, illetve nehezebb nekik reálisan és eléggé nyitottan megélni az ottani valóságot. Számukra a szervezett turistautak valók, ahol a pénzükért nagy valószínűséggel azt kapják, amit várnak és kielégíthetik vágyaik, kíváncsiságukat.

Az, hogy Mozambikban kötöttem ki, valamilyen szinten tudatos volt. Összesen 18 hónapot szántam az életemből erre a programra, úgy gondoltam, hogy olyan területen végzett önkéntes, segítő munka mellett, ahol a leghasznosabbnak érzem magam, az is egy érdekes feladat, hogy ha csak egy picit is, de megismerkedek a portugállal, az egykori gyarmatosítók nyelvvel.

– Mit kellett ahhoz megtenned, hogy végül kikérülj Mozambikba?

– Az út, amit végigjártam, csak egy a sok lehetséges közül. Utólag – ismerve a többi változatot -, azt kell mondanom, hogy a lehető legnagyobb kitartást, ellenálló-képességet igénylőt választottam. Négy hónapot dolgoztam az angliai iskola (CICD) használtruha-gyűjtési projektjében, amivel ledolgoztam a program „beugró” összegét. Majd elkezdtem a hat hónapos DI (Development Instructor) képzést Dániában, ami megelőzte a 6+2 hónapos afrikai tartózkodásomat.

A dániai időszak leginkább az iskola magazinjának utcai árulásával az adománygyűjtésről szólt, de a közösségi programokra való felkészülést és részvételt, valamint a leendő afrikai projektre hangolódást is magába foglalta. Ismerek olyan önkéntest, aki nagyon könnyen élte meg ezt az időszakot, ám a csoportom számára ez a fundraising miatt, nem volt ilyen egyszerű. Nem volt felhőtlen időszak, de nekem fontos volt, hogy tiszta lelkiismerettel, az egyéniségemhez és gondolko-

dásomhoz illően végezzem el a feladataimat és örülök, hogy ehhez egész dániai idő alatt tartani is tudtam magam.

– Milyen volt az első benyomás?

– Nem közvetlenül jutottunk el Mozambikba, a repülönk Johannesburgba (Dél-Afrikai Köztársaság) vitt minket. 2007 februárja volt, így elsőként a dániai hideg magunk mögött tudásának örültünk. Az első benyomásom az volt, hogy Dél-Afrika egy modern, gazdag, drága és egyben veszélyes ország, ahol fejlett ipar, mezőgazdaság és jó minőségű autók vannak. Tehát számomra egy kis csalódásként a modern, természetpusztító, a fenntarthatóságot csak felkapott fogalomként ismerő fogyasztói társadalom köszönt vissza afrikai kiadásban. Nos, ebből az országból jutottunk el az első, de messze nem az utolsó maratoni buszozással Mozambikba. Arra a helyre, ami a majd 150 éves portugál gyarmati időknek köszönhetően merőben más, ahol egy másfajta világ van és kívülről nézve mindenben kicsit a káosz uralkodik.

– Mi volt a konkrét feladatod, hol s mennyi időt töltöttél kint?

– Chimoio városban, Mozambik Manica nevű tartományának központjában töltöttem el hat hónapot. Az önkéntes munkám a Humana People to People szervezet helyi tanárképzőjében, az azzal együtt működte-

tet GAIA project-ben való segédkezdést, valamint egy három hetes kutatómunkát takart. Azok a főbb feladatok, programok, amikben dolgoztam: kézi- és szélhajtású szivattyúk építése és kihelyezése, új kézi kútúró eljárások kipróbálása, kútásás és falazás, csöpögtető öntözőrendszerek kialakítása, kihelyezése, egy olajos magvú növény helyi viszonyok közötti alkalmazásának tesztelése.

Az utolsó két hónap, az ún. Camp Future időszak az összegzést és ismeretátadást célozta. Esetemben az első három hét Durban-ban (Dél-Afrika) az ottani önkéntes-képzőben zajlott, ahol megírtam az addig elvégzett munkám összefoglalóját, előadást tartottam a helyieknek majd megszerveztem az utolsó pár hetemet, amit végül Nacalában, Mozambik észak-keleti részén egy szakképző iskolánál töltöttem el. Felhasználva az addigi tapasztalataimat az iskola szakképző farmján kútásás és szivattyúkészítés megszervezésében segédkeztem.

– Milyenek voltak a mindnapjaid, hogyan éltél?

– Az infrastrukturálisan jól ellátott tanárképző területén vannak az önkénteseknek kialakított lakrészek, ami három lakó, egy fürdő és egy konyhai bungalóból áll. A hétköznapjaimon reggel 7.30-tól, délután 4-ig dolgoztam a helyi, fekete munkatársaimmal. Amikor az egyik kollégámmal a megépített szivattyúkat helyeztük ki a helyszínre jutás és visszajutás és az ott végzett munka tette ki a napunkat. A munkanapokon tanárképzősök diákoknak és az ott dolgozóknak készült ételeket ettük, a többitől magunk gondoskodtunk, de a piac nincs messze és a városban egy

nagy szupermarket is van, így ez nem okozott semmi gondot. A saját vízforrásnak köszönhetően az ivóvíz biztosított volt.

Saját maláriás élményekről nem tudok beszámolni, de a többi, más projectekben velem együtt lakó önkéntesek némelyike többször is megfertőződött, ezért mindig bennem volt a félsz, hogy én leszek a következő. Szerencsére nem így történt, bár mást nem, csak homeopátiás cseppeket, esténként moszkítóhálót és riasztót használtam szúnyogok ellen és a malária-megelőzésre. A megfázásban és a sok gyümölcsnek, nyers zöldségnek köszönhetően gyomor-, hasfájásban azonban gyakran volt részem.

– *Mennyire számítottál fehéreként különlegesen azon a vidéken?*

– A portugálok a múltban, a néhány állandó lakos, a Zimbabwéból átjövők, a kevés turista és önkéntes a jelenben képviseli a fehéreket, így a helyiek számára nagy különlegességet nem jelent. Ami általános az az, hogy a fehéreket gazdagsággal és a pénzzel azonosítják. Úgy vettem észre, hogy a fehérek általában elkülönülnek és csak a munkájuk kapcsán állnak kapcsolatban a feketékkel, de a gazdag, művelt feketék sem haverkodnak mindenkivel. Én szabadon mozogtam és beszélgettem az emberekkel, betartva a „sötétedés után nem mászkálunk, ha nem muszáj” szabályt és általánosságban jó tapasztalataim vannak, de persze volt alkalmam találkozni gátlástalanul próbálkozó vadidegenekkel, gyerekekkel akik bár nem koldusok voltak, de amint megláttak egy fehér embert automatikusan pénzt kértek.

– *Meglátásod szerint melyek a legégetőbb problémák Mozambikban?*

– Az ádagember problémái egyszerűek: akar egy (de nem meglepő, ha több) nőt/férfit, gyerekeket, ételt és mindehhez pénzt. Az ország ügyei összetettek, nem látok bele, és nem hiszem, hogy hivatott lennének megfogalmazásukra.

– *Mennyiben más a valódi Afrika attól a képtől, amely egy átlagos fehér európai fejében él?*

– A szegénység nagy, ha közgazdaságilag és egy európai szemével és igényeivel próbáljuk az ottani életet értékelni. Könnyen lehet, hogy pl. egy kis közösségben a helyi viszonyok mellett már jómódú és elégedett családot a fejlett nyugat még a szegények kategóriájába sorol.

Afrika nem mindenhol és mindig száraz és forró, a zokniban töltött éjszakáim erre megtanítottak! A betegségekre még mindig sokan a helyi kuruzslótól várják a gyógymódot, ami sokszor elég, de ez a szemlélet sajnos a tabuként kezelt HIV/AIDS esetében csak a betegség terjesztéséhez járul hozzá. A korrupció tényleg lépten-nyomon jelen van, kis összegek szerepelnek az átlagemberek szintjén, majd ez az ügymomlóságtól és az érintett emberek státuszától függően emelkedik.

– *Mire lenne az országnak a legnagyobb szüksége?*

– Bármilyen furcsán hangzik, számomra az ottani élet, a nagyobb városokét leszámítva a

természettel harmonizálnak tűnt. Bár mivel a természeti értékeket a hasznosságuk alapján ítélik meg ez a harmónia nem jelenti, hogy az ő életstílusuk ne veszélyeztetne ősi természeti élőhelyeket, és ezzel pl. vadállatokat, de még így is fenntarthatóbb mint amit bárhol máshol tapasztaltam. A szükségleteiket ki tudják elégíteni, de ha „nyugati” mércével mérem, akkor nagyrészt elmaradott, iskolázatlan, nem megfelelő oktatási és egészségügyi körülmények között, a létminimum alatt élő emberek milliói alkotják az ottani lakosságot.

– *Mennyire érzed azt, hogy az országot az önállósodás után a civilizált nyugat magára hagyta volna?*

– Mivel az ország természeti kincsekben, nyersanyagokban gazdag és piacnak sem utolsó, a befektetők jelen voltak és vannak. Nyilvánvalóan az önállósodás után Portugáliával a viszony átértékelődött. Az egykori és jelen vezetőinek politikáját a nemzetközi hitelek felvételéről és ezzel az ország eladósításáról nem próbáltam meg átlátni, de a megélt tapasztalataim alapján nem érzem úgy, hogy Mozambikot magára hagyták volna és a helyiektől sem hallottam hasonló véleményt, ezért ha kívülről így is tűnik, az átlagember másként élte meg. Az ottaniak büszkéek a kivívott önállóságukra és a nagypolitikába amúgy sem látnak bele.

– *Mozambik melyik utat követi? A lassan zsákutcába torkolló, nyugati mintájú, természetromboló, hedonizmusba hajló fenntarthatatlan fejlődés útját vagy sokkal inkább élnek/élnek természetközeli módon, mint nekünk sikerült?*

– Ahogy már említettem, az, amit ott tapasztaltam merőben más, mint a fejlett országokban. Sajnos annak, hogy tudatosan kerüljék a nyugati életmintát és az abból nyilvánvalóan következő és számunkra még megelőzhető problémákat, még csak a nyomait sem láttam. A „fejlődés” jeleit tapasztalni lehet és a politikai, gazdasági fejlesztési törekvések is ezt támogatják. Bár furcsának

tűnhet, mégis azt remélem, hogy az ottaniak életstílusa és hozzáállása miatt ezek a fejlesztések lassan fognak lezajlani és ezzel az élhető környezetben okozott visszafordíthatatlan, illetve nehezen visszafordítható károk csak később jelentkeznek.

– *Kérnek-e ők belőlünk, a mi életvitelünkből vagy köszönik szépen, de nem szeretnék, ha rájuk erőltetnénk a mi értékrendünket, iparainkat stb.?*

– A mozambiki egy nagyon befogadó nép, ami annyit tesz, hogy mindent elfogadnak amit kapnak és a saját hitviláguk, mindennapi életükbe olvasztva hasznosítanak. Persze ebből furcsa egyvelegek, kettősségek tudnak születni (elég, ha csak a vallást említem). Bizom benne, hogy a „globalizációs-agymosás” nem törli ki azt az életstratégiát, amivel eddig túlélték és szerintem egy közeljövőben bekövetkező világválságot is nagyobb gond nélkül túlélnének.

– *Milyen személyes, belső hozadéka van a kint eltöltött időnek a Te életedben?*

– Életre szóló élményt jelentett ez az időszak privát és szakmai szempontból is. Sokszor csak egy-egy beszélgetésben döbbenek rá, hogy az olvasott, művelt de mégiscsak felületes hozzászólásokkal szemben milyen megnyugtató és mekkora előny, ha megélt és reálisan értékelt tapasztalatokra építhetek. Hazaérkezésem óta számos lehetőségem adódott, hogy megosszam élményeimet, ami egyrészt örömet okoz, hiszen életem meghatározó időszakát újra és újra felelevenítem, másrészt minden alkalommal elgondolkodtat és újraértékelésre, újragondolkodásra készítet, ami szintén frissen, letisztultan tartja az emlékeimet és megerősít, hogy jól döntöttem, amikor életemből több mint másfél évet erre a programra áldoztam!

A cikk a Periszkóp Rádió (Pécs fm 97.1 www.periszkopradio.hu) Civil Kreatív műsorában 2008 január 22-én elhangzott interjú szerkesztett változata.

„Benne kellett lenni”

Kisfaludy András: *A Kalef* (magyar dokumentumfilm, 2006-2007)

Kisfaludy András legújabb dokumentumfilmje *A Kalef* címmel, az idei Magyar Filmszemlén került bemutatásra. A budapesti vetítések után a film és a rendező a Pécsi Kulturális Központ IDŐMOZAIK DOKUMENTUMfilmklubjának vendége volt, ahol Kisfaludy Andrással Zalán Vince filmtörténész, filmkritikus beszélgetett.

– Mit jelent a „Kalef” szó?

– Azok a srácok, akikről ez a film szól, az ötvenes évek végétől a hetvenes évek közepéig a Moszkva téren találkoztak, mondhatni ott éltek, ám azt, hogy „Moszkva tér”, soha nem voltak hajlandók kiejteni a szájukon. A Moszkva tér régebben Széll Kálmán közlekedési miniszter nevét viselte. A Kálmán becézett alakja a „Kalef”, ezért ők elnevezték a Moszkva teret „Kalefnak”, önmagukat pedig „kalefosoknak”. Már pusztán ez az autonóm, a hivatalostól szándékosan eltérő elnevezés is provokációnak minősült az akkori hatóságok számára.

Kisfaludy András

– Ez a gesztus valóban egyértelmű üzenetet hordoz, mint ahogy a hatalom is egy nyilvánvaló üzenetet fogalmazott meg, amikor az egyik központi terét politikai szövetségességének fővárosáról nevezte el. A térnek mint orientációs pontnak, közösségszervező erőnek a szerepe ugyancsak magától értetődő, azonban a téma, amelynek ezzel a filmmel a nyomába eredsz, rendkívül szerteágazó. Még számodra is, aki pedig a szereplőid között élsz, lévén, hogy magad is „kalefos” voltál, tevékeny résztvevője ennek a közösségnek. Volt valami különös apropója annak, hogy a témával filmszerűen is elkezdted foglalkozni?

– Számomra nagyon fontos az, hogy szakemberekkel, szakértőkkel dolgozzak együtt, hiszen minden történeti feltáró dokumentumfilm háttérben nagyon alapos történeti kutatómunka kell, hogy álljon. Amikor Markó György történésszel, a Történeti Levéltár egykori alapítójával a Kalef előtt forgatott Scampolo (2006) című dokumentumfilmemet készítettük elő, akkor mivel az 1963-tól 1965-ig létezett Scampolo zenekar közönsége nagyrészt a Kalef tagjaiból tevődött össze, elkezdett érdekelni bennünket, hogy pontosan kikből is állt ez a társaság, hogyan alakult a története. Markó György rengeteg érdekes dologra bukkant és miközben én filmeztem, ő két rendkívül alapos és izgalmas könyvet is

összeállított mindazokból az anyagokból, amelyek nagymértékben segítettek a film megszületését (*A Kalef. A Moszkva téri galéri 1964-1965* [H&T Kiadó, 2005]; *Egy zendülő a Kalefről. A Moszkva téri galéri 1966-1968.* [H&T Kiadó, 2006]).

– Markó György könyveit elolvassuk. *Ellemben a te munkád egy film, amelyben élő emberek szólnak meg és beszélnek egymásról, az élményeiről. Szereplőid közül sokakat személyesen is jól ismeresz. Rendezőként nehéz lehetett mérlegelni, hogy a már kész szakmunka állításait alapul véve beszéltesd-e őket vagy az általuk elmondottakra hagyatkozz, olyan történetekre, amelyekről esetleg még a könyvekben sem lehet olvasni. Ide kapcsolódik, hogy a forgatást megelőzően te beszélgetsz-e a szereplőiddel, a filmben elhangzó történeteket illetően? Sok dokumentumfilmes ugyanis kifejezetten elutasítja, hogy előzetes interjúkat készítsen, mivel úgy vélik, hogy a szereplőjük ugyanazt, ugyanolyan intenzitással egymás után többször nem tudja elmondani. Milyen viszonyban áll a szakanyag és a film? Milyen módszerrel dolgoztál?*

– Ezek között az emberek között nőtem fel, mindenkit személyesen ismertem. Két generációról van szó, hat-nyolc év korkülönbséggel.

– Ez látszólag csekélység, azonban a kérdéses időszakra vonatkoztatva rendkívül fontos. Ugyanis az első generáció ötvenhatot már kamaszfejjel élte meg, ráadásul mindennek hatvannyolcig van egy kifutása.

– Ráadásul ez a néhány év az ifjúsági kultúrát olyannyira meghatározó zenei hatások szempontjából is döntő. Hatvan-kettő-hatvanhárom még a rokendroll nagy korszaka, de aztán már jönnek a Beatles, a Rolling Stones. Óriási a váltás tehát a zenében is, de az ízlésben, a vágyakban, a táncban, a tudatban és a kapcsolatokban úgyszintén. A rokendrollban még figurák voltak, kemény gyakorlással elsajátítható mozdulatok. A rá következő korszak tánca viszont már az egyénibb, a szabadabb, az ösztönösebb formákról szólt. Én mind a mai napig szeretek rokendrollozni: annak lelke van, azt akárcsak nem tudja csinálni. A rokendrollban kötöttségek vannak, tem-

Zalán Vince

pó, amit fizikailag is bírni kell, a rokendroll nem a pszichedelikus lebegésről szól. És igen, nagyon jelentős tapasztalati különbségek is voltak e két generáció tagjai között. Akik később kerültek bele a társaságba, azok nem is voltak teljesen tisztában vele, hogy mi minden történt például ötvenhét és hatvanöt között. Mivel én csaknem mindenkit személyesen ismertem, filmszerűen talán könnyebb dolgom volt, de ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a többlettudásom, a személyes érzelmeim is meghatározóak voltak a filmkészítés során – és ezt szintén kezelnem kellett. Mindenesetre annyira bensőséges, rejtett viszonyok határozták meg a Kalefot, hogy akinek nincs effajta személyes érintettsége, és rálátása erre, talán meg sem tud csinálni egy ilyen filmet. Az egész csoportot, a történeteknek ezt a burjánzó hálózatát a maga egészében és valamelyest belülről is kellett ahhoz szemlélnem, hogy ábrázolni tudjam. Ehhez még Markó György nagyszerű könyvei is csak részben nyújthattak számomra segítséget. Ebben benne kellett lenni. Ez nem egy olyan történet amit meg lehetne tanulni, amiből fel lehet készülni.

– Többszörös érintettségedet viszont módszertanilag kezelned kellett...

– Mint dokumentumfilmesnek nekem egyáltalán nem a háttéranyagokból és a saját történeteimből kellett kiindulnom, hanem csakis abból, amit leforgattam. Én nem azt a módszert követtem, hogy minden szereplőm egyből a kamera előtt fogalmazza meg a mondandóját. Először mindig magnó-interjúkat készítek, sokat beszélgetünk. Ez gyakran furcsa helyzeteket is szül, hiszen előfordul, hogy olyanokkal, akiket ▶

egyébként már harminc-negyven éve is ismerem, órákra leülünk és én közösen átéltem eseményekről teszek fel kérdéseket. Viszont az ilyen beszélgetések során, afféle filmes-kronikás Tinódiaként, én már valamiféle történeti perspektívát is megpróbálok kialakítani. Ezek azok a pillanatok, amikor az egyéni történetek síkja fölött olyan átfogóbb, történeti síkok is létrejönnek, amelyek még maguk a beszélők sem képesek a maguk számára megfogalmazni. A Kalef-filmben megszólalók közül például tizből kilenc azt mondta, hogy egyáltalán nem érdekelte őket a politika, csak a tánc, a kaja, a pia és a lányok. Viszont a beszélgetéseim során egyre-másra merültek fel az olyan utalások, hogy például az egyikük magánál hordott akkoriban egy rozsdás pisztolyt, amit ugyan nem lehetett használni semmire, de a rendőrség megtalálta és ült miatta négy évet. Aztán volt olyan is akiről kiderült, hogy különféle terveket szőtt arra vonatkozóan, hogy az ötvenhatos forradalom tíz éves évfordulójára miképpen szerezzen fegyvereket. Vagy volt egy Hebi becenevű srác, akit kirúgtak ferencesektől és teherautó sofőr lett. Ő kidolgozott egy rendszert arra, hogy hogyan kell felrakni a téglákat a teherautóra, hogy a bozsoki osztrák határátkelőn át tudjon hajtani teljes gázzal, úgy hogy közben ne kaphasson golyót, megvédjék a téglák. Végül lassacskán kiderült, hogy mindannyiuk számára valamiképpen az egyik legmeghatározóbb élmény ötvenhat volt, akkor is ha gyerekként, akkor is ha kamaszként élték át. Szinte soha nem beszéltek róla, de mégis mindannyiuk számára jelen volt. Miután viszont mindnyájuk csak legyintett arra, hogy politikai motivációik is lettek volna akkoriban, én

mindössze arra kértem őket, hogy egyenként mondják el, hogy milyen kapcsolatuk van ötvenhattal. Kiderült, hogy ezek a gyerekek az ötvenhat utáni megkorlátozások után nem sokkal, maguk is eljátszották, hogy kivégzik őket. Játszottak a halállal, játszottak az étellel, de utólag mégsem ez maradt meg a fejükben. Amikor azonban én elkezdtem emlékeztetni őket, előjöttek az ilyen emlékek is.

– *Kétségtelenül jó az, hogy te ebből a különleges pozícióból, mint a közösség egykori tagja készíthetted el ezt a filmet a Kalefről, de pontosan ez a körülmény – hogy tudniillik ti mintegy fél szavakból is megértitek egymást –, nem okozott-e számokra legalább akkora problémát? Arra gondolok, hogy köztetek minden egyértelmű, vannak dolgok amikről nem kell beszélni és ezért nem is fogják neked mindezeket kimondani. És ez lehet, hogy pont az a réteg, amelyből felmerülnek a rozsdás pisztolyok, vagy a téglával megrakott golyóálló teherautók, ezek különös játékok, az ötvenhatos emlékek. Barátok között könnyen eltolódhat a hangsúly a privát, az egyéni történetek, életutak felé, miközben a mai néző számára inkább a sajátos társadalmi miliő, ezeknek az embereknek a közös szocializációja az igazán érdekes. Ezt rendezőként hogyan lehetett kezelni?*

– Válaszként hadd idézzem egy korábbi közös filmtervünk főszereplőjének gondolatát: „Nem arra emlékezem, amit látok, hanem azt látom, amire emlékezem.” Ők a mindennapi életben valóban nem foglalkoztak evidenciákkal. Azonban kimondatlan vágyaik és a hatalommal szembeni talán nem is tudatos ellenállásuk mögött, mindenesetre ott motoszkáltak ezek az életüket a végsőkig meghatározó kérdések. Amikor az előzetes interjúk során már sokadszorra tértünk vissza bizonyos történetekre és én fáradhatatlanul elsősorban a motivációkra, az okokra kérdeztem, akkor lassacskán felderengtek számukra az evidenciáink mögött rejtőző emlékek. Ha viszont én minden előkészítés nélkül rájuk rontok a kamerával, akkor nem biztos, hogy a leglényegesebb dolgokat sikerül elmondaniuk. A dokumentumfilmzés alapja számomra mindig a rendkívül mély, sok esetben személyes kapcsolat.

– *Foglalkoztatott-e valaha az a dramaturgiai lehetőség, hogy egyetlen ember drámáján keresztül mutass be valamiféle nagyobb egészet? Hiszen egyetlen ember történetében mindezek a finomságok, véletlenek és az ilyesfajta sorsszerűség talán határozottabban a napfényre kerülnek, s ezáltal sze-*

mélyes, humanus értelemben kerekébb történetet kapunk...

– A Kalef esetében a történet súlya éppen abban rejlik, hogy ötven-hatvan vagy még annál is több egymással nagyon laza kapcsolatban lévő ember rendszeresen találkozott egymással, akiknek bár tudtukon kívül, és sokszor csak közvetve, de igen fontos szerepük volt az ötvenhat utáni időszak független, szabadgondolkodó ifjúságának életében. Mindezen mikrotársadalmi kérdéseket fessegető filmjeim mellett, persze több olyan portrét is készítettem, amelyek csupán egyetlen emberről szólnak. Mind-egyiket nagyon fontos munkámnak tartom. Ilyen például a Tassy Jenőről készült portrém – most halt meg szegény – róla két filmet is készítettem. De ugyanígy büszke vagyok a Kásás Andorról készült portréra, akár a többi portréfilmemre is.

Kérdés a közönség soraiból: Mi vetett véget a Kalefnek?

– Ahogy nem lehet megmondani pontosan, hogy a Kalef mikor és hogyan kezdődött, úgy azt sem, hogy mikor és pontosan hogyan is lett vége. Ebből a társaságból sokan az Ifjúsági Parkba mentek, közülük verbuválódott az úgynevezett Nagy Fa galéri. Talán leginkább arról lehet szó, hogy a hetvenes évek közepére megváltoztak a problémák, átalakult a környezet, nem az volt már a központi kérdés, hogy „legyen kégli”, nem a házbuli volt az egyetlen találkozási lehetőség. Jöttek a koncertek, más irányokba toldott el a hangsúly. Ha durván akarok fogalmazni, akkor azt mondanám, hogy az egész ifjúsági kulturális élet „elvendéglátóipariósodott”. És ez a folyamat mind a mai napig tart. Egy zenegép – ennyi maradt belőle. Nincs többé az a fajta személyes viszony, ami ezeket a marginális kis csoportokat összehozhatná, és a lázadás vágya is sokkal kiszámíthatatlanabb és esetlegesebb utakat talált.

– *Mint ahogy a Kalef egykori tagjainak az útja is sokfelé ágazott. Filméd legerősebb képei kétségtelenül azok a fotók, amiken a fiúk eljátszzák saját kivégzésüket. Ki készítette a fényképeket?*

– Egyetlen fényképalbum maradt meg. Totya, aki most Stockholmban él, őrizte ezeket a Várban készült fotókat és mindazokat az amatőr filmeket, amiket a filmbe bevágtunk. Mindezeket ő készítette. A fotósorozat azért is különösen érdekes, mert amikor én a képen szereplő embereket megkérdeztem erről, akkor ők nem akarták elismerni, hogy ez nemcsak egy játék volt részükről, hanem egy nagyon is komoly üzenettel bíró akció...

– *Másik nagy szerencse, hogy a filmbe ugyancsak beemelt híradófelvételtbe belefutottál. Több szempontból is különös hatást tesz a nézőre, ahogy Thaiföldön arról nyilat-*

kozik az az egykori kalefos, hogy a cunami elvittte a szállodáját. Erre a felvételre hogy akadtál rá?

– Sokat kerestük előzőleg ezt az embert, de jóformán alig emlékezett rá már valaki. És akkor egyszer csak Markó György barátom meglátta az Este című műsorban, amint egy a thaiföldi cunamiról tudósító magyar stábnak nyilatkozik a természeti katasztrófáról...

– Számos filmet csináltál már a hatvanas évekről. Azonban a magyar dokumentaristák ezt az időszakot, a te kivétellel kevésbé preferálják. Ötvenhat talán kellő hangsúlyt kap, némileg az ötvenhat előtti időszak is, aztán a rendszerváltást követő időszakról is készülnek jó filmek. A hatvanas évek viszont kimarad. Mintha valamiféle magányos leletmentést végeznél a filmjeiddel. A személyes érintettségéről és a rokendroll szeretetéről már volt szó, de mégis miért izgat téged emyire ez a korszak?

– Rám kivételes hatással voltak Ottlik Géza művei. Minden könyvét olvastam és igyekeztem a magamévá tenni azt a szemléletet, amit a valóság és a művészet, a valóság és az író viszonyát illetően újra és újra, rendkívüli pontossággal megfogalmazott. Ottliknál a leglényegesebb mozzanat talán az, hogy soha semmi olyasmiről nem írt, amihez ne lett volna személyesen is köze. A valóság fáradhatatlan kutatása, a különféle nézőpontok kíméletlen azonosítása és egymást kiegészítő jelenléte... minél közelebb kerülünk a tárgyhoz, egyre több részlet világosodik meg, lefejlének az emlékezés pontatlanságai. Én, aki dokumentumfilm-mel foglalkozom, szebb útravalót nem is kaphattam volna mástól, mint Ottliktól. A hatvanas évekről készült első filmem a Törvénytelen Muskátli, a Váci utcában lévő Muskátli Presszóban ötvenhét után összegyűlő értelmiségi és művész fiataloknak a körét mutatta be. Fontos, hogy tanuljunk abból, hogy ők abban az elképzelhetetlen vákuumban hogyan léteztek és alkottak: egy képzőművész kiállítóterem nélkül, egy zenész hallgatóság vagy egy színész közönség nélkül. Szobaszínházat rendeztek, a lépcsőház vagy a cselédszoba volt a galéria, és mondanom sem kell, hogy több később jelentős személyiség, művész, tudós ebből a körből érkezett. Ezután arról a Kex együtről készítettem filmet, amelyben alapítótagként doboltam. Aztán visszanyúlva a Muskátlihoz egy halálosan beteg barátomról csináltam filmet, aki haldoklása közben találta meg, amit egész életében keresett. De fontos a Kovásznai Györgyről készült filmem is – vele még az animációs filmgyárban dolgoztam együtt, és szintén a hatvanas éveknek volt az egyik jellegzetes figurája. Csodálattal figyeltem, hogy ezek az emberek egyszerűen tudták, hogy egy-egy

helyzetben miként kell cselekedniük. Nekem, aki fiatalabb voltam, sokkal nehezebb volt megtalálnom a választ az élet különböző nagy kérdéseire. Őket viszont mindig is kész embereknek láttam, olyanoknak, akik már húszéves korukban is kész emberek és kész művészek voltak. Az ilyen embereket kerestem, kutattam, és próbáltam róluk minél jobb filmeket csinálni. De csináltam filmet Radics Béláról is, aztán a Scampolóról és most pedig a Kalefről. Van nyolc-tíz filmem erről az időszakról, dokumentumok egy olyan korszakról, amelyről még írásos anyag is alig található.

„A doboknál: Kisfaludy András.” – eddig világos a történeted. Mert ezek a zenekarok nem csak zenéltek. Jobban mondván éppen hogy nem csináltak mást csak zenéltek. De mégis, vajon miért volt ott mindig a rendőrség, miért törték ki botrányok, amikor például a zenekarod, a Kex színpadra lépett? Korántsem állítom, hogy minden zenész intellektuál lett volna, de azt igen, hogy mindez a hatvanas évek intellektuális életébe ágyazódott bele. A filmjeid pedig már magáról a társadalmi folyamatról is szólnak, hiszen mindennek nem csak azért lett vége, mert akik megcsinálták azok kiöregedtek, hanem azért is, mert megváltozott körülöttük a világ. Ők mindannyian elkötelezettek voltak valami mellett. Az avantgard mellett, a nyílt és őszinte beszéd mellett, a művészet szabadsága mellett. Egyáltalán nem arról volt szó, hogy milyen virtuóz módon zenéltek, ez valami más volt – bizonyos szempontból jóval több ennél...

– Ez egy életforma volt. Az ember belekeveredett, belesodródott ezekbe a körökbe. És még csak azt sem mondhatnám, hogy túlságosan műveltek voltunk. A kortárs képzőművészet és a zene kivételesen erős hatással voltak ránk, az akkori magyar irodalom talán kevésbé. Habár még jelen voltak az előző generáció legnagyobb személyiségei, az élő klasszikusok. Emlékszem rá, hogy mennyire boldog voltam, amikor a Fényes Adolf Teremben ahol úgynevezett túrt, vagy egyenesen tiltott kiállításokat is megrendeztek, találkoztam Kassák Lajossal, Korniss Dezsővel, Weöres Sándorral és más fantasztikus emberekkel. De a mi ifúsági életformánk mégiscsak egy szubkultúrából nőtt ki. Nem volt műveltségünk, de Herbert Marcuse elképesztően fontos volt számunkra, csakúgy mint Wittgenstein, vagy Hamvas Béla akkoriban még hozzáférhetetlen művei. Írógéppel lekopogtatt, fáradtságos munkával sokszorosított formában jutottak el hozzám például a Tabula Smaragdina és más olyan művek, amelyek csak néhány évvel ezelőtt jelenhettek meg a Hamvas-összesben. Sokat olvastunk, de nem volt arra igazán érzésünk, hogy teszem azt Marcuse új esztétika dimenzióit

mérleljük. De olvastunk fáradhatatlanul és kézről-kézre adtuk David Riesmann-t, Vance Packard-ot, vagy Marshall McLuhan-t akiknek a munkái mind a mai napig alapműveknek számítanak. De mégis a zene volt a mindenek előtt meghatározó: ez egy ösztönös életforma volt.

– Egyetértek az „öszönös” kifejezéssel, de azért nem csekély tudatosság is volt ebben. Képzeld csak el, hogy a ma születő hosszú kéziratokat legépeli valaki több példányban és odaadja a barátainak, hogy együtt elolvassák és megbeszéljék. A te filmedben megismert világ még nem hatvannyolc forradalmi valósága, hanem mindaz, ami hatvannyolcát előkészítette. Az épült valamire. Hogy mást ne mondjak Franz Kafka magyarországi befogadása is ekkor, a hatvanas évek elején történik meg. És szerintem, bármilyen furcsán is hangzik, ez az ami igazán a mához szól ebből a korszakból. Mindez hova lett?

– Az az állandó és közös fenyegetettség-érzés a besűgás miatt összeadódott a bennünk, fiatalokban meglévő kitarulkozási vágygal. Egymás féltése és szeretete hozta létre a közösségeinket. Voltak köztünk hangadók, voltak saját értékeink, megvoltak a könyveink, a szamizdatok, amelyek számunkra oly fontosak voltak. Ha valaki a társaság és a társalgások részévé szeretett volna válni, akkor mindezeket a könyveket elolvasta, a zenéket pedig meghallgatta. A folyóiratok közül például rendkívül fontos volt számunkra az Új Symposion. Az az újvidéki kör, amelyik ezt akkoriban szerkesztette, fordította, írta, sokkal tájékozottabb, műveltebb volt nálunk, mérföldekkel előbbre jártak, mint mi. Olyan írások jelentek meg ott, olyan könyvekről, szerzőkről, művészeti irányzatokról olvashattunk, amelyeknek még csak a híre sem juthatott el más csatornákon Magyarországra. Az Új Symposion egy-egy száma kézről-kézre járt a társaságban, három naponta adtuk át egymásnak és olvastuk, igyekeztünk belőle minél többet magunkba szívni. De ugyanilyen elevenen él bennem az is, amikor Wittgenstein Tractatus-a megjelent, ami ugye mind a mai napig nem nevezhető egy lektúrának, akkor az szintén négy-öt naponként cserélt gazdát, az emberek másolták, részleteket írtak ki belőle. Kisebb-nagyobb közösségek, baráti társaságok voltak ezek, amelyekben együtt lélegeztünk, együtt éltünk és számot tudtunk adni olyan nagyon különböző szintű és jellegű közös értékekről, amelyek minket meghatároztak. Miközben talán tényleg nem is csináltunk mást, mint presszóba és kocsmákba jártunk, vagy fogtuk magunkat és a barátainkkal lestopoltunk a Balatonra.

Szerkesztette: Fenyvesi Kristóf

Tajvani képeslap

A pécsi UniCum Laude énekesei a közelmúltban tértek haza 12 napos tajvani koncertkörútjukról. Az együttes a Spring Vocal Festival 2008. díszvendégeként adott hangversenyeket négy nagy városban (többek közt Taipeiben is), ezen felül főiskolákon és egyetemeken tartottunk bemutatókkal egybekötött előadásokat.

Az első helyszín Chia Yi volt, ahol az egyetem Zenei Tanszéke hívta meg az együttest, hogy a hallgatói számára bemutató előadást tartson. Az európai kóruszene történetéről, a kortárs zenei irányzatokról, a hangképzésről és az együttes színes repertoárjáról alkothattak képet a hallgatóság soraiban helyet foglalók. Az előadások végén kérdéseket is feltehettek, melyekre az együttes tagjai válaszoltak.

A koncertek legtöbbször a felkérés gospels, spirituálék és popzenei átiratok megszólaltatására vonatkozott. Taipei-ben egy csokor madrigál és néhány kortárs mű is megszólalt a koncerten. A közönség igazi rajongással vette körül az énekeseket, a koncerteket követően majd egy órán keresztül kellett állniuk a tagoknak az autogramkérők rohamát.

A szállodában egy kis izgalmat is át kellett élnünk, hajnalban egy kisebb földrengésre riadtunk fel, mely szerencsére nem okozott károkat.

Még mindig a déli területeken található Yuan Lin városában a helyi egyetem és kórusa számára tartottunk bemutató előadást. A másnapi nagy sikerű koncert után gasztronómiai kalandozásokban is volt részünk.

A szervezők különös figyelemmel és előzékenységgel vették körül az együttest, ugyanakkor a programok ropant szervezeten követték egymást. A koncertek másnapján minden esetben pihenőnapot kaptunk, ilyenkor volt módunk Tajvan megismerésére. Ellátogattunk az Alishan Nemzeti Parkba, megtekintettük Tajvan legjelentősebb kegyhelyét, a Ma-tsu templomot, Taipei-ben megnéztük a Palota Múzeumot és a világ (jelenleg még) legmagasabb épületét, a 101 emeletes felhőkarcolót – felülről is...

A szakmai kapcsolatok mélyítésén túl is eredményes volt az út: az együttes sikerének köszönhetően maghívást kaptunk Sanghajba és Szingapúrba is.

Fotó: Dobos László

Színházi beszélgetés

Háy János: A Pityu bácsi fia című ördögjátékát a Pécsi Harmadik Színházban láthattuk a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a Thália Színház közös produkciójában. Az előadás után P. Müller Péter beszélgetett Háy Jánossal, Bérczes Lászlóval (a darab rendezőjével), Trill Zsolttal (Pityu bácsi), és Vincze Jánossal (a Pécsi Harmadik Színházban rendezte Háy: Gézagyerek című művét).

„Háy nem először és valószínűleg nem utoljára időzik el annál a saját használatára kialakított drámatípusnál, amely a legegyszerűbb hétköznapi történekek álcájában elvont létkérdésekre keresi a választ. A Pityu bácsi fia kevesebb dramaturgiai ötlettel, de különös elmélyültséggel ered a kérdések nyomába, s a beregszászi Illyés Gyula Színház, illetve a Thália Színház közös produkciójaként bemutatott előadás is a legjobb az általam korábban látott Háy-produkciók közül. Hogy ez a rendező Bérczes László pontos elemzésének vagy a szinte optimális szereposztásnak köszönhető-e, nem tudom; a legvalószínűbb, hogy a kettőnek együtt. Bérczes szűkszavúan és gazdaságosan jeleníti meg a stúdióban a darabot. ... A terhet a színészek viszik. Trill Zsolt, akit a belterjes színházi közfelfogás kirekeszt, ahelyett, hogy az értékén nevezné, elképesztően jó Pityu bácsiként. Tétova, töprengő, befelé figyelő, szorongva fogódzót kereső figura. Megáll a kezében a félig levett orkáncabát, amikor rámerednek az ijesztő összefüggések. Tekintete űzötté, mozgása bizonytalanná válik, ahogy rákérdez a legegyszerűbb, az ő szemében a végtelen transzcendenciáig táguló dolgokra. Bravúros alakítás. Igen jó a falusi házaspárt játszó Szűcs Nelli és Tóth László is, nemkülönben a magyar színpadon általában elviselhetetlen gyerekek, főként Fehér László és Bíró Gyula...”

(Koltai Tamás)

– P. Müller Péter: Háy János drámái a történetek idősorrendjében: a Senák a 60-as évek-

ben játszódik, a Pityu bácsi fia a 70-es években, a Gézagyerek valamikor a rendszerváltás utáni időszakban, a Herner Ferike faterja pedig azt követően, valamikor a közelmúltban. A szerző – aki költő és prózaíró – egy érdekes szerkesztői módszert alkalmaz a könyveiben: a dráma előtt egy vagy két novella, tehát kispróza előzmény szerepel, melynek általában ugyanaz a címe, mint a drámának. Mi vitt Téged arra, hogy színdarabot írsz?

– Háy János: Nem gondoltam arra, hogy amit drámaként írok, valaha is bemutatják. A színháztól két okból is idegenkedtem: félttem a színészeketől, mert azt gondoltam, hogy nagyképek, másrészt a színházat gyanús terepnek gondolom, a művészetek közül a legingatabbnak, mivel ki van szolgáltatva a közönségnek, és ezért sokszor olyan színdarabot látok, ami művészileg nem elég jó minőségű. Tehát ilyen szempontból a színház egyáltalán nem érdekelt, viszont izgatott, hogy lehet úgy művet létrehozni, hogy abban a műben csak a dialógusok beszélhessenek. A drámában – ez a különbség a próza és a dráma között – nincs semmi más eszköze a szerzőnek, csak az, hogy a dialógus pontosan legyen megírva. Az jellemzi a szereplőket, a situációt. Mivel előtte két történelmi tárgykörben játszódó regényt írtam, aminek a textus-formálása picit barokkos, tehát sok leírás és látványos stilisztikai gesztusok vannak benne, ezért különösen érdekes volt számomra, hogy milyen az, amikor ezekkel a stilisztikai lehetőségekkel nem élhetek. Egyszerűen szakmailag izgatott a dolog. Úgy gondoltam, a drámai szöveg úgy néz ki mint a regény, de nyelviségében valahol közel áll a költészethez, tehát egy nagyon szigorú, koncentrált nyelvnek kell lennie. A Gézagyereket nem is úgy írtam, mint egy szokvány drámát, hanem mint egy hosszú, avantgard költeményt, szabad verset. Nem arra figyeltem, hogy színpadilag rendben legyen, hanem hogy akusztikailag legyen rendben, megvan-e a megfelelő ritmusa. Nem tekintetem dialógusokra szétszabdalt szövegnek. Ez a dolog teatralis része, a kevésbé teatralis az, hogy kaptam egy ösztöndíjat és mint tisztességes ember úgy gondoltam, hogy a munkát is el kell végezni – így született a Gézagyerek. Teljesen meglepődtem, amikor a debreceni színházból felhívtak, nem is értettem, miért akarják bemutatni.

– P. Müller Péter: A két rendezőtől kérdem: teremtődött egy távolság a színház és az irodalom között. Mit találtak érdekesnek ezekben a művekben, és miért választották Háy darabjait? Mi volt az, ami számukra izgalmas volt?

– Vincze János: Én azért próbálok előadásokat létrehozni, mert valamit szeretnék mondani. Én a színházi viszonyok közepette hiszek abban, hogy nagyon jó, ha egy jó alpanyaggal dolgozunk. Az kétségtelen, hogy a színház anyaga elsősorban a színész, de amilyen előadásokat én létrehoztam, ott nagyon fontos volt a mögötte lévő írói anyag. Nekem a Herner Ferikével kezdődött a kapcsolat a Háy-drámákkal. A kezdetektől nagyon érdekelt az a világ, amiben élek, és ez a világ rettenetesen erősen jelenik meg a Háy-drámákban. Az a nagyszerű ezekben a drámákban, hogy minden szereplő gondolatokkal teli ember. Ezek a gondolatok olyanok, amilyenek – emberi gondolatok. Ez a mélyes ember gondolat-, és filozófiaközpontúság az, ami engem a János drámáihoz közelített. Ezenkívül azok a sajátos magyarországi viszonyok, amikben élünk és élünk.

– Bérczes László: Én olyan önzésből állítok színpadra egy darabot, hogy jelentkezsek, hogy én vagyok, méghozzá milyen vagyok – mint a Revizorban Dobcsinszkij és Bobcsinszkij. Ha az én szempontomból jól sikerül egy előadás, akkor én olyan vagyok, amilyen az előadás. Ha rosszul sikerül, akkor ügyetlen voltam, és nem tudtam elmondani, hogy ki vagyok. Nem tudtam a revizorra rábízni az üzenetet, hogy számoljon be rólam. Nézek a világba, és aki ott van, az is ugyanígy fog nézni a világra. A Pityu bácsi fiának szereplőit, mondatait ismerem, a Hamletét például nem.

– Háy János: Van egy alkotói akarat, mely az énből jön. A darab lényege, hogy van egy intenzív alkotói akarat, láttatni akarom, amit úgy gondolom, hogy látni kell. Viszont mivel előadást láttunk, egy másik alkotói akarat jön mellé, amelyik ugyancsak a saját énjét akarja exponálni. Ha ezek az alkotói akaratok és az által jól instruált színészi akarat egy irányba húz, akkor történik valami a színpadon. És ezért iszonyú esendő, mert sokszor valamelyik akarat félrevisz. Hogy miért rendezte meg a Laci ezt a darabot? Últünk egy presszó teraszán, és mondta a Laci, hogy

nem annyira jó ez a dráma. A Gézagyereket nem rendezi meg, mert már Debrecenben megvolt, a Herner Ferikét meg már a Vincze megcsinálta Pécssett, (a Senákat meg még nem írtam meg). Kérdezte, nem írok-e egy másikat? Hát nem. Legközelebb mondta, hogy már jobban tetszik, de nem olyan jó, mint a Gézagyerekek... Végül is így maradt a Pityu bácsi fia.

– Bérczes László: Most már nem így érzem. Ezt az ismerőséget nagyon fontosnak tartom, és nem azért, hogy beazonosítsuk bármelyik figurát is. Trill Zsolt is az egész szerepet az apjából építette fel, az apja trikója van rajta. Nekem azért volt nagyon jó Beregszászon dolgozni, mert egy csomó dolgot felesleges lett volna magyarázni, hiszen Beregszász környékéről származik mindenki, tudnak valamit, nincs miről beszélni, mert egyből hozzák.

– P. Müller Péter: Mind a négy dráma hasonló helyszínből indul ki, Szob és környéke. A bennük megjelenő társadalmi kör egy homogén világ, ugyanakkor ezek az emberek mindig filozofálnak, a maguk módján rákérdoznek az élet értelmére. Ezt nagyon humoros módon teszik és mi azon nevetünk, hogy ők mennyire hülyék. Az egyik benne van egy gondolatmenetben, a másik pedig nem ahhoz kapcsolódva beszél, hanem a saját gondolatmenetében van benne. Van köztük egy ritmus-elcsúszás.

– Há János: Az egészben én vagyok benne, de nem úgy, ahogy te mondd. Ez embernek vannak emlékei, gondolatai, persze, hogy volt Pityu bácsi, csak nem fia volt, hanem lánya. De a műben felépített valóság egy teremtett világ, és ebbe invitálja meg a nézőt, vagy olvasót, hogy fogadd el ennek a teremtett világnak a keretrendszerét, és akkor meg fogod találni azokat a gondolatokat, amik téged is izgatnak. A műnek van egy reális alapja, valahonnét foghatóvá kell tenni ahhoz, hogy valahogy a léted mélyére tudj nyúlni. De ha pusztán csak ábrázolnám, hogy lesüllyedt Magyarország vidéki része, az publicisztika lenne. De nem erről van szó, én hívom a nézőt, olvasót, hogy nézzétek meg, engem ezek a gondolatok foglalkoztattak. Én pont olyan hülye vagyok, mint ők. Nem felülről ábrázolom őket, hanem dialógusban vagyok velük. Én is szeretném megtudni, amit ők megtudnak.

– P. Müller Péter: Rendkívül erős a szövegek humora. Hogyan kell ebből a színpadon humort csinálni? Elég, ha elmondják ezeket a vicces dolgokat, vagy pedig valamilyen más jelrendszerrel ki kell egészíteni?

– Bérczes László: Úgy gondolják biztos, hogy ez rendezői lelemény. Pedig nem így van, a színészek nélkül semmi nincs. Nem tudom már, hogy az a táska, vagy kabát hogy került oda. Amikor a végeredmény megvan, elfelejtődik a kiinduló pont, hogy melyik dolog kitől

származik. Ez így jó, hogy engem dicsérnek, mint rendezői lelemény – biztos van olyan is – de szerintem nem az a legfőbb feladat, hogy ezek az apróságok eszembe jussanak, hanem hogy tudok-e olyan helyzetet teremteni, hogy ezek megszülessenek a maguk természetességében.

– Vincze János: Nekem nem volt olyan nagy nevetni való kedvem, de nagyon billeg nálam ez a dolog a sírás és nevetés határán. Mindkét próbafolyamatban akkor történt valami, amikor ezen a penge-éles dolgon jártunk. Nem helyzetkomikumokról van szó, hanem sokkal mélyebb, emberi dolgokról, és ezeknek a ketősségéről. Én az öntörvényű világba beleértem a játékeret. A Herner Ferikét én olyan játéktérbe képzeltem el, hogy a színpad egy földtömeg, de nem tudtam megcsinálni, pedig fontos lett volna. Ez az, amire a János öntörvényű világa inspirál, de a színházban nem tudjuk kivitelezni, mert rettenetesen filmes. Azért tetszett ez az előadás, mert nagyon jól oldották azt a játéktéri problémát, amit én nagyon nagy kihívásnak érzek, és ami nagyon fontos az öntörvényű világhoz, mert a színháznak is meg kell teremteni. Ebben a világban érzem különösnek a nevetés-kérdést. Akkor hiteles az előadás szerintem, ha állandóan érezzük, hogy ennek a nevetésnek van tétje.

– Bérczes László: Én a szövegbe kapaszkodom borzasztóan, Trill Zsolt pedig türelmetlenül azt kérdezgette, hogy mikor kezdünk már el húzni? És ez náluk nem szavakat, hanem oldalakat jelent.

– Trill Zsolt: Az orosz iskolában egy másfajta világban éltünk, ott az irodalmi anyag nem szentírás, hanem egy kiinduló pont. Ha leírják, hogy nézd csak, ott van valami, én egyszerűen odanézek, és odairányítom a nézők figyelmét. Azért mondtam, hogy ideje húzni, mert sok mindent el lehet játszani, és az ugyanolyan izgalmas tud lenni, mint a szöveg.

– P. Müller Péter: János pedig úgy írta meg, mint egy verset, abból pedig nemigen szoktunk húzni... Annak ritmusa van, egy zárt struktúra, de a színházi gyakorlat tényleg nem így működik, ott lehet ritkítani.

– Trill Zsolt: Az a legzseniálisabb, hogy amikor elolvasom, maga a szöveg mindent diktál, nekem nem kell sokat filozofálnom. Van egy hihetetlen ritmusa, ha én azt el tudom csípni, tud működni. Rettenetesen egymásra vagyunk utalva. Nekem ezek hihetetlenül hiteles figurák, minden városban, faluban megvannak. Ez a csodálatos, hogy ugyanolyan emberek, csak sokkal érzékenyebbek, mint a legintellektuálisabbak. Én azért szeretek hazajárni az én falumba, mert amikor ránézek ezekre az emberekre, akkor valahogy felébresztenek. Úgy érzem, valami nagyon fontosat hozoznak a világból,

amit pillanatok alatt el tudok veszíteni, ha nem megyek haza. Sokkal közelebb vannak a földhöz, „földszagúak”.

– P. Müller Péter: Az életforma vidéken is úgy átförmálódik, hogy ez a fajta világkép eltűnik.

– Bérczes László: Nekem nem a nosztalgia a lényeg, hanem ezek az emberek, és az ő föld közelségük és ártatlan, naiv, hülye kérdésfeltevésük megtörténik-e. Ki fogja ezeket a mondatokat mondani? Nem jó, ha ez eltűnik, mert akkor elfelejtjük ezt az egészet.

– Há János: Nem fog eltűnni, sosem hagyja az ember, hogy ne kérdezzen rá önmagára. Biztos látszik, hogy egy kicsit túltápláltam magam filozófiából. Egyszer azt kellett megtagasztalnom, hogy még a kedvenc filozófusaim (Nietzsche, Schopenhauer) szöveganyaga is inkább gondolati jelegű, mint anyagszerű. Az volt a célom, hogy ezeket a gondolatokat lételeményként elevenné tegyem. Egyszerűen viszaragasztottam Kantot a valósághoz. Ha egy filozófus végigolvassa ezeket a szövegeket, pontos citátumokat találhat klasszikus filozófiai művekből. Én nem hiszek abban, hogy egyre felületesebb világban élünk, hogy egyre kevésbé gondolkodnak az emberek, szerintem minden nap feltesszük magunknak ezeket a kérdéseket. Attól, hogy folyamatosan sulykolja a média, hogy legyél laza és könnyed, még nem tudunk azok lenni, mert igenis vannak fájdalmaink, csalódásaink, nem tudunk kibújni az emberi lét alap terhei alól. És amíg nem tudunk kibújni, gondolkodás lesz a világom.

– P. Müller Péter: Mit értesz ezeken a megjelöléseken, hogy istendráma, ördögjáték?

– Há János: Amikor a debreceni bemutató műsorfüzete készült, felmerült a kérdés, hogy mi legyen a műfaj megjelölés. Az egyik Shakespeare-kötet a Királydrámák, ebből a ritmusból jött, hogy az ember egy picit mikrokozmoszban mégis csak istenként is létezik, és ezekben a darabokban, főleg a Gézagyerekekben nagyon adekvát volt ez a megnevezés. Aztán volt egy praktikus célja is, hogy ha erre egy rendező ránéz, csak elgondolkodik. Amikor erre a darabra készültünk a Tháliával, nem adhattam ezt a megjelölést, mert bár elég rosszindulatú vagyok az istennel, de azt, hogy gyereket gyilkoljon, a világom a legkegyetlenebb dolognak tartom. Nem adhattam azt, hogy istendráma, és így beúszott az ördög a képbe.

– P. Müller Péter: Minden drámád végén meghal valaki, ez dramaturgiai eszköz?

– Há János: Így alakult, nem volt semmi eleve elrendeltség. A Senák imitálja a klasszikus tragédiát központi hőssel, a mai világban a Herner Ferikénél nincs centrális figura, nincs olyan központ, amelyhez képest ki tudom a világot építeni. A mai világot inkább úgy látom, hogy bolyongunk benne, jelzőoszlopok nélkül és vergődünk ide-oda. A világhoz való mai viszonyunk a strukturálatlanság, visszafordulás a teremtés előtti világba, egy széttartó világ. Ezért a Herner Ferike az abszolút hős nélküli, centrum nélküli világ. A Gézagyerekekben ugyan van egy beteg fiú, de mégis hozzá mérten meg tudom határozni, hogy én ki vagyok a világban.

Szerkesztette: Pusch Gizella

(Fotó: Tóth László)

Shakespeare, Csehov és Csáth

A MKE és a KEMFK látványtervezőinek kiállítása a POSzT Ifi Génius az Aulában sorozatában

Kiállításmegnyitó: június 7. 18.00

Megtekinthető: június 13-ig

Idén nyolcadik alkalommal rendezik meg Pécsen a Pécsi Országos Színházi Találkozót. Ennek szerves részét képezi a fiatal egyetemistákból és főiskolásokból álló *Ifi Génius az Aulában* programsorozat.

A fesztivál kezdete óta állandó kiállítóhelyünk (ha éppen nem kerül oda versenypogram) a Civil Közösségek Háza. Mióta renoválták, még szebb lett, ezért kitüntetett helyet foglal el kiállításaink között.

Tavaly ez volt az a hely, ami összegyűjtötte, egy helyre tömörítette a különböző egyetemek hallgatóit, akiknek valamilyen mondanivalójuk volt a *könyv* témakörben. Fontos és kivételes esemény volt ez a tárlat, hiszen nem csak a saját alkotásukra, de egymásra, sőt egymás munkáira is figyelniük kellett, akár közösen vagy installáltni.

Idén is hasonlóra törekszünk, de most hasonló területről érkező hallgatók munkái kerülnek egymás mellé: a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem Művészeti Főiskolai Karának látványtervező szakos diákjai állítják ki Shakespeare, Csehov és Csáth szövegekre készült díszlet- és jelmezterveiket.

„Csehovozás” 3-3-3-6 – MKE

„A szavaknak szűk lett a tér, a gondolatoknak pedig tágas.” – Gorkij Csehovról...

3 rendező (Ascher Tamás, Ács János, Keszég László), 3 mester (Csanádi Judit, Jánoskúti Márta, Khell Zsolt), 3 Csehov darab (Cseresznyés kert, Sirály, Három nővér) és 6 diák (Balog Zsófi, Sántha Borbála, Zelenka Nóra, Kutas Diana, Takács Lilla, Sebő Rózsa).

„Tömörség nélkül nincs művészet.” – Csehov...

Csáth és Shakespeare – 1 helyen 1 időben – MKE

Hogyan lehetséges ez? A MKE másodéves látványtervező hallgatói *Shakespeare Macbeth* és *Csáth Géza A Janika* című drámáját dolgozták fel ebben az évben. Az ezekhez készült díszlet és jelmeztervek valamint marionettek kerülnek kiállításra egy időben és egy helyen.

Kiállítanak: Balázs Juli, Egyed Zoltán, Kalácska Gábor, Kendra Bea, Lisztópád Krisztina, Miareczky Edit, Opra Szabó Zsófia, Paráda Zsolt

Mesterek: É Kiss Piroska, Horgas Péter, Jánoskúti Márta, Orosz Klaudia, Szlávik István, Zeke Edit

Tanzékkészítő: Csanádi Judit

Shakespeare – KEMFK

A kaposvári egyetem Látványtervező szaka 2003-ban indult, ez az a második évfolyam, akik itt végeznek. A szak fő profilja a színházi díszlet- és jelmeztervezés, emelet grafikát, festészetet, szobrászatot és számítógépes látványtervezést is tanultunk.

A másodikos (2005.) Shakespeare-félév munkái láthatók majd a kiállításon.

Mestereink: Menczel Róbert, Gyarmathy Ágnes, Csik György, Ács János, Székely László, Matyi Ágota, Kádár János Miklós, Bujdosó Ernő, F. Dózsa Katalin

A kiállítás megnyitóját követően a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Aula Kamarakórusa ad koncertet.

Shakespeare és egyéb kortárs dalok

Az Aula Kamarakórus évekkel ezelőtt jött létre énekes barátokból.

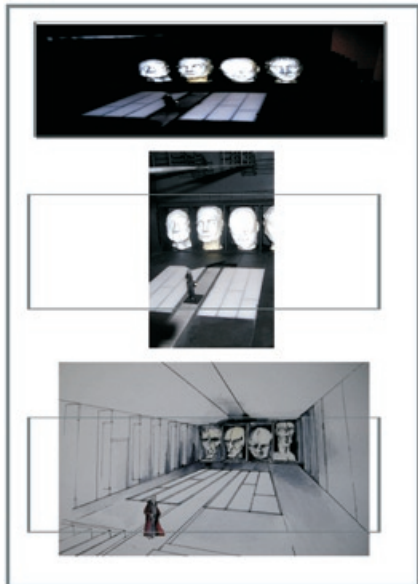
A kórus repertoárja vegyes: szenvedélyes reneszánsz madrigálok, barokk egyházi művek, 20. századi zenei játékok, de leginkább különböző népek zenéinek kórusra való átíratai,

köztük kirobbanó magyar népdalfeldolgozások szerepelnek az előadott művek listáján.

A kórus többszörös kategória győztese különböző nemzetközi kórusversenyeknek.

az illusztráció a KEMFK látványtervező szakos hallgatói

Hippolyt vagy hipodrom?

A választ mindazok megtudhatták akik április 20-án az egyesületünk szervezésében részt vettek a Pécsi Nemzeti Színház szenzációs előadásán. Azt a lehetőséget kihasználva, hogy a 2006 évi adóik 1 % át, támogatóink átutalták a Szemely Holnap Egyesület javára, közgyűlésünk egybehangozóan kulturális célra, színházlátogatásra kívánta fordítani. Az ötlet igen jónak bizonyult. A rendelkezésünkre átutalt 72.370. Ft-ot kipótolva, egyesületünk tagjai, családtagjai és még néhány személyi lakos, összesen 56 fő juthatott el falunkból e csodálatos vasárnap délután színházba. A kitűnő előadás mindannyiunk számára óriási élményt vidám perceket-órákat szerzett.

Köszönetet szeretnénk mondani mindazoknak akik adóik 1 %-ával támogattak bennünket, azoknak akik saját gépkocsijukkal segítettek, hogy eljuthassunk a színházig és mindazoknak kik a szervezésben a program lebonyolításában résztvettek.

*Az elnökség nevében:
Fenyvesi Árpád elnök*

A Demokratikus Jogok Fejlesztésért Alapítvány (DemNet) a „**CIVIL SZERVEZETEK ÉS AZ ANTI-DISZKRIMINÁCIÓS TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSA**” címmel - a Szociális és Munkaügyi Minisztérium valamint a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Központi Pénzügyi és Szerződéskező Egysége megbízásából - ismét pályázati felhívást tett közzé anti-diszkriminációs, esélyegyenlőségi területen dolgozó civil szervezetek támogatására.

A pályázatról regionális információs fórumok keretében ad tájékoztatást a program lebonyolításban közreműködő szervezet.

A Baranya Megyei Civil Szolgáltató Központot működtető Nevelők Háza Egyesület a Demokratikus Jogok Fejlesztésért Alapítvány felkérésre 2008. május 20-án, kedden a dél-dunántúli régió érdeklődői számára szervezi meg az információs fórumot, amelyre ezúton meghívjuk Önt!

- A fórum helyszíne:** Civil Közösségek Háza
7624 Pécs, Szent István tér 17.
- A fórum időpontja:** 2008. május 20. (kedd) 14.00 óra
- A fórum programja:**
1. Tájékoztatás a program szakmai céljairól (30')
  2. Tájékoztatás a pályázattal eljárási rendjéről és a pályázat adminisztratív szabályairól (30')
  3. A pályázattal kapcsolatos kérdések megválaszolása (30')

A rendezvényen való részvétel ingyenes, de a fórumon való részvétel szándékát kérjük, jelezze a részt venni kívánó szervezet/intézmény nevének és elérhetőségének megadásával a Civil Közösségek Házában személyesen, vagy Megyesi Schwartz Évánál a 72/ 215 543-as telefonszámon, vagy a jelentkezes@civilhaz-pecs.hu e-mail címen.

A pályázati kiírás és bővebb információ:
Demokratikus Jogok Fejlesztésért Alapítvány
1052 Budapest, Apáczai Csere János u. 1. IV/40.
Tel: (+36-1) 411-0411, 411-0444, Fax: (+36-1) 328-0874
Email: palyazat@demnet.org.hu
Web: www.demnet.org.hu

Az Uniós források hatékony kihasználása

Az elmúlt év őszén indítottuk EU-s tippek címmel új rovatunkat. Az eltelt időszakban beszéltünk a pályázatról, annak tartalmi és formai követelményeiről, tisztáztunk fogalmakat (projekt, projektmenedzsment). Ebben a számban a tervezésről olvashatnak bővebben, valamint bemutatunk egy új finanszírozási formát, a Norvég Alapot.

A projektciklus második szakasza a tervezés. Miután az előbbi szakaszban beazonosítottuk a szükséges projekteket, következik a tervezés, melynek a pénzalapok bevonása/ megszerzése is szerves része. Külső források bevonása esetén a projektet, a finanszírozó által kért pályázati űrlapon kell megjeleníteni.

A tervezési szakaszban nagyon fontos az információgyűjtés, amelynek során más, az országban vagy külföldön lebonyolított hasonló projektekről gyűjtünk adatokat.

A tervezési szakaszban a következő **tevékenységeket** kell elvégezni:

- a célok és eredmények meghatározása
- a tevékenységek meghatározása
- a projekthez szükséges erőforrások beazonosítása
- a végső forma elképzelése és a projekt beütemezése

A projekt további sikerességének titkai, amelyet itt még elemeznünk kell:

- A szervezet felépítése megfelel a projekt csapatának
- A projekt csapata részt vesz a tervezésben
- A projekt csapata maga készíti a tevékenység programozását
- A projekt csapata készíti a reális költségvetést
- A projekt csapata a bürokrácia, a politikák és a létező eljárások figyelembevételével dolgozik és nem „harcol” feleslegesen
- A projekt csapata egyetért a projekt célkitűzéseit illetően
- A célcsoportot is bevonják a kezdetektől a munkába

a) A célok és eredmények meghatározása

A **cél** egy elképzelt jövőbeli helyzet, amelyet tudatosan kiválasztottunk, és amelynek megvalósítása egy sor tevékenység révén érhető el:

- Átfogó cél – megmagyarázza, hogy a projekt miért fontos a társadalom számára, milyen hosszú távú hasznot termel a szűk és tág célcsoport számára. Az általános cél segít a projektet behelyezni a regionális/ágazati politikákba.
- Konkrét cél – az a cél, amit a projekt kivitelezése révén kívánunk elérni. A konkrét cél egy központi probléma megoldása, amely fenntartható hasznot biztosít a célcsoportnak.

Sokan aszerint az elv szerint dolgoznak, hogy ha nem határozzák meg világosan a célokat, akkor a későbbiekben rugalmasabban tudnak a felmerülő problémákhoz viszonyulni. Ez azonban hibás felfogás, hiszen ha a célok nincsenek tisztán megfogalmazva, akkor akár milyen eredmény helyesnek tűnhet. Mindenki másképp képzelel el a megoldást, aszerint, hogy kinek mi az előnyösebb, így biztosan lesznek nézetkülönbségek a haszonélvezők és a kivitelezők között.

A cél meghatározása sokszor nehézkes folyamat, mert a projektben érintett személyek különböző álláspontokat képviselhetnek. A célokat az érintettek részvételével kell megfogalmazni, hogy a későbbiekben ők is tudjanak azonosulni azokkal, és idejében kiderüljenek az akadályok, amelyek ezek elérését gátolhatják. Egy sikeres projekt lebonyolításához elengedhetetlenül szükséges, hogy minden érintett személy megértse és elfogadja a szervezet célkitűzéseit, mind pedig a projekt céljait. A célok pontosak, mérhetőek és ellenőrizhetőek kell hogy legyenek. Ezért először a minőségi célokat határozzák meg, és csak utána a mennyiségiakat. A szervezet céljait és a fejlesztési célokat az intézmény/szervezet vezetősége fogadja el, ezek képezik a

szervezetben folyó mindennemű tevékenység alapját. A projektcélokat a vezetőség a projektmenedzserrel együtt határozza meg, ebben részt vehetnek a projekt munkatársai is. Ha a projektet egy külső megrendelőnek készítjük, tehát nem egy „belső projektről” van szó, akkor a célokat a megrendelő határozza meg, vagy legalábbis részt vesz azok megfogalmazásában.

A célok meghatározásakor jelentkező tipikus problémák:

- A célok nem felelnek meg minden érintettnek
- A célok túl merevek, nem lehet a változó prioritásokhoz alkalmazni őket
- Nincs elég idő a célok pontos és egyértelmű megfogalmazásához
- A célok nincsenek megfelelően számszerűsítve
- A célok nincsenek megfelelően dokumentálva
- A személyzeti költségek magasak

A projekt célkitűzéseinek megfogalmazásakor figyelembe kell venni a **SMART** alapelvet, amely szerint a projekt célja legyen:

- Sajátos (Specific – angolul)
- Mérhető (Measurable)
- Kézzelfogható (Achievable)
- Releváns / lényegre-törő (Relevant)
- Időben behatárolt (Time-based)

Az **eredmények** elérése jelenti a célkitűzések megvalósítását, ezért nagyon fontos, hogy még az elején meghatározzuk a projekt végrehajtása utáni várt eredményeket.

A projekt tevékenységeinek meghatározása

A tevékenységek a tervezés, ellenőrzés és a projektjeljesítmény mérésének alapjait képezik. A projekt tevékenységeinek előkészítése átfogó és strukturált kell hogy legyen ahhoz, hogy a projektmenedzser meg tudja határozni a költségvetést, és ellenőrizni tudja a feladatok végrehajtását. Az eredményesség érdekében egy részletes akciótérvet kell készíteni, amely magába foglalja a szükséges erőfeszítéseket, meghatározza a felelőségeket, határidőket és a költségeket. Ennek a tervnek az elkészítése a projektmenedzser feladata, őt segíti a projekt csapata.

A tevékenységek jellemzői:

- Minden tevékenységnek megvan a felelőse (természetesen a felelőség mellé döntési hatáskört is rendelni kell)
- A tevékenységek függetlenek, vagy csak kismértékben függenek egymástól, vagy kereszteznek más folyamatban levő tevékenységet
- A tevékenységek integrációja révén, a folyamat végén egy összefüggő egészet kapunk
- A tevékenységeknek mérhetőnek és számszerűsíthetőnek kell lenniük

Az olyan komplex szervezeti formákban, mint egy intézmény vagy cég, a vezetőség nem tud minden lépést ellenőrizni és mindenben dönteni. A vezető tisztségeket betöltő személyek bizonyos feladatokat és felelőségeket beosztottjaikra ruháznak át. Ez abban az esetben lesz lehetséges, ha minden terület jól szervezett és illeszkedik a rendszerbe. Ezért minden szintnek, szervezési egységnek külön meg kell határozni a szerepét és a célkitűzéseit, ezek összhangban kell legyenek egymással, hogy a szervezet/ intézmény hatékony működését biztosíthassák. Miután a tevékenységi terv elkészült, szükség van az egyes tevékenységekhez szükséges erőforrások számbavételére.

A projekthez szükséges erőforrások beazonosítása

Egy projekt lebonyolításához többféle erőforrás szükséges (anyag, emberi vagy pénzügyi). A projekt céljai és a szükséges erőforrások között szoros összefüggés van. Az erőforrások megtervezésénél figyelembe kell venni a költség- és az időtényezőt. A nagyobb létszámú csapat felgyorsíthatja az egyes tevékenységek lebonyolítását, de rend-

szerint a költségeket is növeli. A költségek számszerűsítése a költségvetésen keresztül történik.

A költségvetés jellemzői:

- A költségvetés a tevékenységeket számszerűsíti, vagyis pénzben kifejezett értéket rendel melléjük
- A költségvetés úgy irányítja a kiadásokat, hogy az erőforrások csak a kitűzött célok elérése érdekében legyenek elkölthetők
- A költségvetés azonosítja a szükséges erőforrásokat és megmutatja, hogy mikor van rájuk szükség
- A költségvetés lehetővé teszi a célok és tevékenységek elemzését az aktuális költségek függvényében
- A költségvetés tisztázza a projekt végrehajtásához közvetlenül szükséges költségek és a beruházási, valamint a fenntartási költségek közötti arányt (ezt az arányt többnyire a pályázató meghatározza, melytől eltérni nem lehet!)
- Egy valóságghú és naprakész költségvetés lehetővé teszi a projekt pénzügyi értékelését.

A költségvetésben szereplő összegek „őszinték/ normálisak” kell legyenek. Például a fizetések esetében az országos jövedelemszinteket kell használni, és amennyiben egy tevékenység nem igényel különleges szakembert, nem irányozhatunk elő jóval az országos átlagon felüli fizetést.

A végső forma elképzelése és a projekt beütemezése

Ebben a szakaszban, miután konzultáltunk minden döntéshozó ténnyezővel és a projekt haszonélvezőivel, kezd kialakulni a projekt végső formája.

A projektírásnál vegyük figyelembe a mellékletekben levő hasznos tanácsokat.

Ki kell töltenünk a **logikai keretmátrixot** („logical framework” – LKM), ami a fejlesztési

projekteknél használatos projekttervezési és -vezetési eszköz. Ezt a módszert az USAID dolgozta ki a 70-es évek elején észak-amerikai fejlesztési projektek keretében és az EU programjai is ezt használják a projektek elemzése során. A logikai keretmátrix olyan hatékony eszköz, amely tartalmazza a projekt fontos elemeit és a következő kérdéseket rendszerezi:

- Mit akarnak a projekttel elérni?
- Hogyan szeretnék a kívánt eredményeket elérni?
- Milyen külső feltételek szükségesek a sikeres projekthez?
- Melyek az elért célokat jelző mutatók?
- Milyen módszerekkel lehet mérni, ellenőrizni a projekt mutatóit?
- Milyen lehetséges problémák adódhatnak?
- Hol található a cél eléréséhez szükséges eszközök és források?

Ez a LKM a projektnak egy olyan ábrázolási módja, amely lehetővé teszi a projekt céljainak logikus és rendszerezett kiválasztását. Az előkészítési fázisban kell elkészíteni, de nagyon fontos szerepet játszik a projekt összes többi szakaszában is (beleértve a kivitelezést és az értékelést is). A **logikai keretmátrix** egy négy oszlopos és négy soros táblázat, amely összeköti a projekt lényeges elemeit és megmutatja a közöttük fennálló összefüggéseket. Átlátható, segíti a minél pontosabb, konkrétabb és realisabb tervezést.

A logikai keretmátrix kiindulási pontot jelent más tervezési eszközök kifejlesztéséhez, mint például:

- Részletes költségvetés
- A felelőségek elosztása
- Kivitelezési terv
- Monitorizálási terv

Norvég Alap

Az **EGT Finanszírozási Mechanizmus** a 2004. május 1-jén életbe lépett EU-EGT szerződésre épül, melynek értelmében az EGT nem EU-tag országai (Norvégia, Liechtenstein és Izland) díjat fizetnek a belső piaci részvételért. Ez a befizetett hozzájárulás képezi ennek a támogatási formának a pénzügyi alapjait. A támogatás teljes összege 5

A beavatkozás területi Projekt leírás	Objektíven igazolható eredményességi mutatók	Az ellenőrzés forrásai és eszközei	Feltételezések (Külső tényezők)
1. Általános célok Pl. A mikro vállalkozások magas bukási arányának csökkentése	15. Hatás indikátorok pl. A régióban csökken a Z. szakmában a bukott vállalkozások aránya illetve nő az 2000-11. sz. évi adatokhoz képest	16. Forrása pl. regionális statisztikai évkönyv	
2. Projekt célja pl. a képzési rendszer piaci igényeknek megfelelő átalakítása a Z. szakmában	13. Cél indikátorok pl. a végzett hallgatók elhelyezkedési aránya „n” %-kal nő	14. Forrása pl. szakképző iskolák	8. Feltételezések pl. Feltételezzük, hogy a szakképzési rendszer aktuális változásai elegendőek az innovatív megoldások bevezetéséhez. HA 2 és 8 megvalósul, akkor a projekt hozzájárul 1 eléréshez!
3. Várt eredmények pl. bevezetett új tanmenetek, továbbképzett pedagógusok	11. Eredmény indikátorok pl. „Z” szakmában 5 tanterv fejlesztett új tanmenet, 4 db „Z” terjedelmű tankönyv, 15 továbbképzett pedagógus	12. Forrása pl. projekti zárójelentése	7. Feltételezések pl. Feltételezzük, hogy a régióban a „Z” szakmára matematikai szakember igény tartósan fennmarad. HA 3 és 7 megvalósul, AKKOR 2 elérhető!
4. Tevékenységek pl. „Z” szakmában a piac szakmai igényeinek tananyagokba való adaptálása, tananyagfejlesztés és tantervek továbbfejlesztése, új tananyag bevezetése, új tanmenetek, képzési gyakorlati felhívások megírása	9. Eszközök pl. humán erőforrások: projektvezető, „n” tanár, „Z” szakember, x db workshop 40 óras pedagógus felkészítő tanfolyam	10. Forrása pl. Projekt jelentés	6. Feltételezések pl. Feltételezzük, hogy a szükséges partnerek és finanszírozás biztosítani tudjuk határonre és a megvalósítás érdekében. A „Z” szakma piaci igényeit tartalmazó tantervek kidolgozása rendelkezésre áll. HA 4 és 6 megvalósul, AKKOR 3 elérhető!
			5. Előfeltételek pl. Pályázati feltételek alapján jogosult a pályázó „Z” szakmában lenni a piac

éven keresztül – a tíz újonnan csatlakozott országra (továbbá Spanyolországra, Portugáliára, Görögországra) – évi 120 millió euró, ebből Magyarország részesedése 10%, tehát évente mintegy 12 millió euró.

E mellett, Norvégia a tíz újonnan csatlakozott ország részére kétoldalú szerződésekkel létrehozta a **Norvég Finanszírozási Mechanizmust** (Norvég Alap), melynek teljes összege 5 éven keresztül évi 113 millió euró, amelyből Magyarország részesedése 13%, azaz évi 15 millió euró.

A fenti alapokból Magyarország 5 éven keresztül összesen évi 27 millió euró (kb. 6 milliárd forint) támogatást kap. A két támogatási alap eljárásrendje egységesnek tekinthető, mivel egységes szabályrendszer vonatkozik rájuk, és egységes intézményrendszer is kezeli őket.

Az Ökotárs Alapítvány az Autonómia Alapítvánnyal, a Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvánnyal (DemNet) és a Kárpátok Alapítvány-Magyarországgal együttműködve pályázatot hirdet az **EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus Civil Támogatási Alapjának keretében** magyarországi civil szervezetek támogatására az alábbi négy témakörben:

- környezetvédelem és fenntartható fejlődés;
- civil szervezetek kapacitásfejlesztése;
- szociális kohézió, gyermek- és egészségvédelem;
- kulturális örökségvédelem.

A program általános elvei alapján a fenti témakörökön belül az Alap olyan projekteket kíván támogatni, amelyek:

- innovatívak, korábban még nem vagy csak más területen alkalmazott megközelítést, módszert kívánnak alkalmazni, illetve a problémák gyökereire rendszerszemléletű megoldásokat kínálnak a szokásos megközelítések helyett (vagy az alkalmazott megközelítés a bevont célcsoport esetében újszerű);
- konkrét és életképes elképzeléssel rendelkeznek a projekt eredményeiről, és az elindított tevékenység, szolgáltatás projekt-időszakon túli fenntartásáról;
- a megvalósított projektben érvényre jutott társadalmi értékek (szolidaritás, esélyegyenlőség, környezettudatosság, fenntartható fejlődés, jó kormányzás stb.) széles körű és hatékony kommunikációját erősítik meg;
- erősítik a civil szervezetek mozgalmi jellegét, közvetlen akciókkal érik el céljaikat;
- növelik a szervezetek társadalmi bázisát, tagságát, lakossági kapcsolataikat, társadalmi elismertségüket;
- fokozzák az együttműködést a civil szervezetek és a társadalom más szereplői (egyéb non-profit szervezetek, az állami, önkormányzati és üzleti szektor) között;
- a helyi közösségekben meglévő, de eddig ki nem használt potenciálra építenek, a helyi erőforrások, valamint a célcsoportok bevonásával valósulnak meg;
- túlnyomórészt vidéki térségekben valósulnak meg és hátrányos helyzetű közösségek fejlesztését célozzák.

Pályázati ajánló

EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus Civil Támogatási Alap

Kiíró: Ökotárs Alapítvány, Autonómia Alapítvány, Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, Kárpátok Alapítvány

Beadási határidő: 2008. június 9., 2009. március 31.

Pályázók köre: magyarországi civil szervezetek

Az Ökotárs Alapítvány az Autonómia Alapítvánnyal, a Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvánnyal és a Kárpátok Alapítvány-Magyarországgal együttműködve pályázatot hirdet az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmus Civil Támogatási Alapjának keretében magyarországi civil szervezetek támogatására az alábbi négy témakörben:

- környezetvédelem és fenntartható fejlődés;
- civil szervezetek kapacitásfejlesztése;
- szociális kohézió, gyermek- és egészségvédelem;
- kulturális örökség védelem.

Pályázni kis és nagy projekt kategóriában lehet:

- a nagyprojektekre elnyerhető összeg minimum 25 000, maximum 80 000 euró (a projektek időtartama legalább 12, legfeljebb 24 hónap lehet);

- a kisprojektekre elnyerhető összeg minimum 5000, maximum 25 000 euró (az első évben beadott pályázatok időtartama legfeljebb 24, a második évben legfeljebb 12 hónap lehet (alsó határ nincs)). A pályázó szervezetnek a teljes költségvetés legalább 10%-át kell önrészként biztosítania, ami lehet részben természetbeni hozzájárulás is, az elszámolható költségek legfeljebb 8%-áig.

Pályázni a <http://www.norvegcivilalap.hu> űrlapkitöltő programján keresztül lehet, a pályázati adatlap és költségvetési táblázat kitöltésével, a szintén ott található útmutató szerint. Ezekon kívül más kötelezően benyújtandó dokumentum nincs.

A program során két körben lehet pályázatokat beadni: 2008. április 10. és június 9. között kis- és nagyprojektekre egyaránt, 2009. február 1. és március 31. között csak kisprojektekre. Egy szervezet egy körben összesen egy pályázatot nyújthat be (főpályázóként). A második körben csak még nem támogatott szervezetek pályázhatnak.

További információ: www.norvegcivilalap.hu

Kérdésekkel, felvilágosításért minden témakörben az adott téma gazdájához kell fordulni az alábbi elérhetőségeken:

- Környezetvédelem és fenntartható fejlődés - Ökotárs Alapítvány, Tel: (1)411-3505, email: kornyezet@norvegcivilalap.hu
- Humán erőforrás, kapacitásépítés és szabadságjogok - Demokratikus Jogok Fejlesztéért Alapítvány (DEMNET) Tel: (1)411-0410, email: humaneroforras@norvegcivilalap.hu
- Szociális ügyek, egészség- és gyermekvédelem - Autonómia Alapítvány, Tel: (1)237-6023, email: szocialis@norvegcivilalap.hu
- Kulturális örökség védeleme - Kárpátok Alapítvány-Magyarország, Tel:(36)516-750, email: kulturalisorokseg@norvegcivilalap.hu

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS a környezet- és természetvédelmi céllal létrejött társadalmi szervezetek környezet- és természetvédelmi célú programjainak támogatására

Kiíró: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM)

Pályázók köre: a Magyarországon bejegyzett, az **alapító okiratban/alapszabályában rögzítetten**

környezet- és természetvédelmi céllal létrejött társadalmi szervezetek és alapítványok. Közalapítványok és közhasznú társaságok nem pályázhatnak.

A pályázat célja:

A civil társadalom projektjeinek támogatása, aktív részvételének biztosítása a második Nemzeti Környezetvédelmi Program - alábbi

- tematikus akcióprogramjai célkitűzéseinek megvalósításában, továbbá a Minisztérium 2008. évi kiemelt szakmai programjaival összhangban megvalósuló környezet- és természetvédelmi feladatok megvalósításában:

- 1.1 Környezettudatosság növelése
- 1.2 Éghajlatváltozási
- 1.3 Környezetegészségügyi és élelmiszerbiztonsági
- 1.4 Városi környezetminőség
- 1.5 Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem
- 1.6 Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat
- 1.7 Vizeink védelme és fenntartható használata
- 1.8 Hulladékgyűjtési
- 1.9 Környezetbiztonság.

A pályázatok megvalósítási határideje legkésőbb: 2009. augusztus 31.

Az igényelhető támogatás maximális mértéke: pályázatonként 4 000 000 Ft

Egy szervezet a tárgyi pályázati felhívásra összesen 3 db pályázatot nyújthat be.

Egy pályázatban 1 támogatási célt (pl. 1.5 – Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem) lehet megjelölni.

Beadási határidő: 2008. május 31.

További információ: www.kvvm.hu

A munkaerőpiac nem állami szerveződései számára tervezett szakmai rendezvények és kiadványok 2008 elnevezésű program támogatása / PÁLYÁZAT NP-K 2008

Kiíró: Országos Foglalkoztatási Közalapítvány

Beadási határidő: 2008. június 30.

Pályázhat: minden belföldi székhelyű nonprofit szervezet, azok anyószerkezete, alapítvány, közalapítvány, szövetség, egyesület és más társadalmi szervezetek (kivéve a pártokat és a biztosító egyesületeket), egyház, felekezet, közhasznú társaság, amelyeknek jogerős bírósági nyilvántartásba vétele vagy bírósági bejegyzése 2007. december 31-e előtt megtörtént.

A támogatási program célja: lehetőséget biztosítani olyan rendezvények megtartására, és/vagy kiadványok elkészítésére, amelyek biztosítják

- a foglalkoztatáspolitikai törekvéseinek a megismertetését,
- a nonprofit szervezetek gyakorlati munkájának elméleti alátámasztását, a megszerzett tapasztalatok tágabb szakmai környezetben történő értékelését és terjesztését,
- a munkanélküliség tendenciáinak feltárását, a nonprofit szervezeteknek vállalható feladataikra való felkészítést, fejlesztését,
- a nők és férfiak közötti társadalmi esélyegyenlőség megvalósításának lehetőségeit, az egyenlőtlenség okainak feltárását, megoldások keresését,

- a munkanélküliség csökkentésében szerepet játszó helyi szervezetek egymásra találásának elősegítését és együttműködésük megalapozását.

Pályázatot lehet benyújtani

Legfeljebb három napos rendezvény, konferencia előkészítéséhez és lebonyolításához szükséges költségek támogatására, valamint a program anyagát bemutató kiadvány megjelentetésének támogatására, Olyan kiadvány, információ-hordozó megjelentetésének támogatására, amely a foglalkoztatás kérdéseire kapcsolódó:

- hazai kutatási anyagokat, tanulmányokat tartalmaz, vagy
- külföldi kiadványok magyar nyelvű fordítását, vagy
- magyar nyelvű tanulmányok más nyelvre való fordítását.

A kiadvány lehet nyomtatott, elektronikusan vagy más módon rögzített és terjesztett munka.

A támogatható tevékenységek:

- konferencia, rendezvény megrendezése (max. 3 napos)
- konferenciához, rendezvényhez kapcsolódó kiadványok készítése
- önálló kiadványok készítése

A támogatás kizárólag eseti, egyszer megjelenő kiadványok megjelenését szolgálja. Periodikák, újságok, műsor- és programfüzetek, hírlevelek kiadását nem támogatja az OFA.

A pályázó rendezvényre és/vagy kiadványra nyújthat be pályázatot.

További információ: www.ofa.hu ; e-mail: info@ofa.hu; tel: 1/555-2900

Public Art - műalkotások vidéki nagyvárosokban való megjelenése

Kiíró: Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus

Beadási határidő: 2008. június 2.

Pályázók köre: minden olyan, a public art iránt érdeklődő alkotó, aki szívesen kísérletezik a kortárs képzőművészet új formáival.

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus a Reneszánsz Év - 2008 keretében és támogatásával 2008 áprilisában országos, nyílt pályázatot hirdet public art munkák vidéki nagyvárosokban való megvalósítására.

Keretösszeg: 30 millió forint

A public art magyarországi megjelenései eddig - csekély kivételtől eltekintve - Budapestre korlátozódtak, ezen kíván a Lektorátus a pályázat segítségével változtatni. Ezzel is szeretné elősegíteni, hogy a vidéki nagyvárosokban is szerepet kapjanak azok a műalkotások, melyek a kortárs magyar kultúrában szellemi frissülést, a kortárs művek befogadása terén pedig új befogadói szemléletet hozhatnak. Korunkban ez a sajátos művészeti műfaj inspirációt adhat arra, hogy az adott városok urbánus kiépített környezete miként újulhasson meg. A partnervárosokkal közös előkészítés alatt álló pályázat célja, hogy 2008 szeptemberében olyan kortárs képzőművészeti alkotások kerüljenek Pécs, Debrecen, Eger, Győr, Miskolc, Szeged, Szombathely, Dunaújváros utcáira, tereire, amelyek az „utca emberét” próbálják megszólítani. A két-három hétig látható public art művek a kortárs művészet eszközeinek segítségével kísérlelnek meg közérdeklődésre igényt tartó kérdéseket felvetni, a művek által teremtett szituációk révén elgondolkodtatni. A projektek törekedjenek a párbeszéd ösztönzésére, amelynek segítségével a helyi társadalom különböző szegmenseit véleményformálásra, és együttgondolkodásra ösztönözhetik.

A pályázati felhívás elérhető a <http://www.lektoratus.hu> valamint a <http://www.reneszanszev2008.hu> honlapokon.

Európa a polgárokért: Állampolgári projektek és kísérő intézkedések

Kiíró: Európai Bizottság – Tempus Közalapítvány

Beadási határidő: 2008. július 1.

Kiíró: Európai Bizottság

Pályázatkezelő: Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA)

A **program célja**, hogy különböző háttérrel rendelkező polgárok számára nyújtson lehetőséget arra, hogy európai témákban kifejtessék véleményüket, és erről tájékoztassák a helyi döntéshozókat.

2008 kiemelt európai témái:

- kultúrák közötti párbeszéd,
- nők részvétele a politikai életben,
- az aktív polgárság és a társadalmi integráció előmozdítása a sport révén,
- a kreativitás és innováció európai éve – 2009.

A pályázásra jogosultak köre:

- állami szervezetnek vagy jogállással és jogi személyiséggel rendelkező, nonprofit szervezetek
- a természetes személyek, azaz magánszemélyek nem támogathatók
- a támogatható országok valamelyikében kell székhellyel rendelkezniük

- a projektnek **legalább négy különböző, a pályázó országától eltérő országból származó** partnerszervezetet kell összefognia

Támogatható tevékenységek:

- az állampolgárok véleményének összegyűjtése az Európát a jövőben érintő néhány lényeges kihívásról (lásd a témákat);
- állandó módszer bevezetése az állampolgárok közötti aktív párbeszéd és vita ösztönzésére az uniós politika egyes, a mindennapi életüket érintő területeiről;
- olyan mechanizmusok megteremtése, amelyek révén az európai polgárok fejlesztik civil kompetenciájukat, és az európai szintű politikai döntéshozókhoz intézett ajánlások formájában tudják megfogalmazni véleményüket az európai integrációs folyamatról;
- az európai polgárok és az EU intézményei közötti párbeszéd ösztönzése, a polgárok részvételével az EU politikai és azok hatása terén, valamint biztosítva a polgárok véleményének megfelelő utókövetését az EU intézményeinek részéről.

A projekt időtartama:

A tevékenységeket 2008. december 1. és 2009. február 28. között kell elkezdeni. A tevékenységeknek kötelezően 2009. december 31. előtt kell befejeződniük. A projekt időtartama legfeljebb **10 hónap** lehet.

A támogatás mértéke:

A megítélt támogatás mértéke nem haladhatja meg a projekt támogatható költségei teljes összegének 60%-át. A támogatás összege minden esetben 75 000 EUR és 150 000 EUR között lesz.

Részletes pályázati felhívás és további információ:

Tempus Közalapítvány: http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=781

Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA): http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/index_en.htm

További információk: Tempus Közalapítvány, 1093 Budapest, Lónyay u. 31., Infóvonal: (06 1) 237 13 20

E-mail: info@tpf.hu, Web: www.tka.hu

Kábítószer-fogyasztókkal és kábítószer-prevencióval foglalkozó szervezetek komplex megelőző és egészségfejlesztési programjainak támogatása KAB-PR-08-A/B

Kiíró: ESZA Kht

Beadási határidő: 2008. szeptember 16.

A pályázat célja, kategóriái:

A pályázat célja a helyi közösségi színtereken zajló drog-prevenációs és egészségfejlesztési tevékenység elősegítése, illeszkedve a „Nemzeti Stratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására” című dokumentumban megfogalmazott célokhoz.

A pályázat keretében a helyi közösségi résztvevők együttműködésen alapuló olyan komplex, az egészségmegőrzés/egészségfejlesztés különböző színterein (pl. család, gyermekvédelmi intézmények, információs társadalom, szórakozóhelyek, büntetés-végrehajtási intézetek, szabadidő stb.) megvalósuló programok támogatására van lehetőség, amelyek kapcsolódnak a kábítószer-fogyasztás megelőzéséhez, a kábítószer-használattal szemben pozitív mintát nyújtanak, valamint amelyek a preventív tevékenység keretében jelenítik meg az ártalomcsökkentő szemléletet. Ebben a kategóriában nem támogathatók az iskolák pedagógiai programjára, illetve az iskolai drogstratégiára épülő programok.

A pályázati felhívás és a Pályázati Útmutató, továbbá az internetes pályázati adatlap együtt képezik a pályázati dokumentációt és tartalmazza a pályázáshoz szükséges összes feltételt. A pályázati felhívás és a Pályázati Útmutató letölthető a <http://www.esf.hu>, a <http://www.szm.gov.hu> honlapokról, vagy beszerezhető a Pályázatkezelő 1134 Budapest, Váci út 45. „C” épület címén. A pályázattal kapcsolatban **további információkat** a 9.00-16.00 óra között hívható (1) 273-4250-es telefonszámon, valamint a hazaitamogatas@esf.hu e-mailcímen kaphatnak a Pályázatkezelőtől.

Az oldalt összeállította: Megyesi Schwartz Éva

Egy ballagás margójára

„Oldani vágyom és oldódni vágyom.
Üdvözíteni vágyom és üdvözülni vágyom.
Nemzeni vágyom és megfoganni vágyom.
Dalolni vágyom és dallá válni vágyom.
Mind táncoljatok!”

Tisztelt Igazgató Úr, Ciszterci Atyák, kedves Szüleink, Tanáraink, meghívott Vendégeink, kedves Diáktársaim!

Az ímént Weöres Sándor A teljesség felé című kötetének bevezető gondolatait idéztem. Olyan érzésekkel állunk itt mi is, mint e sorok ismeretlen szerzője: álmokkal, reményekkel teli szívvel, ugyanakkor elkészülve a búcsúra, és felkészülve az újra. Hiszen mi már érezzük az eljövendő ismeretlen borzongató örömét, a benne rejlő csapdát és lehetőséget egyaránt. Lehetőséget arra, hogy kilépve a kapun megmutassuk, kivé érlelt bennünket e négy illetve hat év, és az itt szerzett értékeket felhasználva, személyiségünket kiteljesítve legyünk formálói s egyben alkotói világunknak.

Am mielőtt tovább indulnánk, hálát kell mondanunk. Hálát, mindenek előtt a Gondviselésnek, aki óvja lépteinket, segíti döntéseinket, s alakítja utunkat életünk minden percében. Köszönettel tartozunk szüleinknek, családunknak, akik megélték velünk a gimnáziumi évek terheit éppúgy, mint örömeinket. Hálásak vagyunk tanárainknak, akik nemcsak tantárgyi, hanem szellemi- lelki tudásukat is átadták nekünk, akik egyszerre voltak oktatóink és nevelőink: bölcs világszemléletet és szilárd értékrendet kaptunk tőlük.

És végül köszönetet mondunk az Iskolának. Annak az intézménynek, ami mindig bizalommal fogadott minket, és biztonságot nyújtó szigetként rendet s harmóniát teremtett a világ zűrzavaros forgatagában. A ciszterci szellemiség komoly derűje lengte be az egész épületet. S nemcsak a fekete-fehér reverendás atyák suhogó lépteiben volt fellelhető, hanem minden és mindenki ezt árasztotta. A termek, a boltíves folyosók, a szobrok, a padok és fotelek, amik szinte sosem voltak üresek, az udvar, az önfeledt beszélgetések, a nevetés, a különböző meccsek és versenyek, az osztálykirándulások hangulata, a közös misék, a lelkigyakorlatok, az ünnepi műsorok, előadások, a karácsonyi kon-

certek, az énekekben egygyé váló hangok mind e melegséget sugározták. De érezni lehetett a kézzorításokban, a biztató szavakban, a köszönésekben, s látni az iskoláját képviselő diák arcán, legyen az bármilyen megmértetés. Benne volt minden tekintetben, minden mosolyban, tanulóéban, tanáréban, portáséban, takarító néniében egyaránt. Meghittség érződött az esti üres és sötét rendházi folyosók csöndjében is, amiken esti kóruspróbák szüneteiben gyakran sétálgattunk.

Egyszóval: boldogság és büszkeség volt ebbe a közösségbe tartozni. Jó volt „lajosistának” lenni. De hiszem, hogy a kötelek soha nem szakadnak el, s hogy az iskola szellemisége valahol mélyen egy életre összefonott bennünket.

Minden mosollyal, kedves szóval hitet, szeretetet és törődést kaptunk. Mindezek által pedig önmagunk megismerését, s egyben esz-közt arra, hogy amit itt megtanultunk, mindannyiunk javára váltsuk, és egykoron továbbadjuk. Ugyanis ez az igazi kincs: befogadni és átadni. Erre kell törekednünk még akkor is, amikor az életünket végig kísérő lépcső fokai áthághatatlanul magasak tűnnek. De ne feledjük:

„*ha Isten velünk, ki ellenünk?*” Merjünk tehát álmodni, merjünk tehát táncolni! S kérjük az Atyát, miként Széchenyi István gróf is tette napról napra: „*Mindenható Isten, hallgasd meg mindennapi imádságomat. Töltsd el szívemet angyali tisztaságú szeretettel embertársaim iránt, hazám iránt és honfitársaim iránt! Világosíts meg egy kerub szellemével és gondolkodó erejével; engedd a jövődőbe pillantanom; a jó magot a rossztól megkülönböztetnem. Sugalld nekem, mit és hogyan kell kezdenem, hogy egykoron a tőkével, melyet reám bíztál elszámolni tudjak. Gondolkodni és dolgozni akarok, éjjel-nappal, életem fogytáig. Gyarapítsd, ami jó – tipord el születésekor, ami netán rossz gyümölcsöt teremne. Segíts nekem, hogy minden szenvedelmet elfojthassak magamban. Engedd, hogy a világon mindent lelkem igaz alázatával szemlélhessek, és kezdhessék – és engedd, hogy az angyal ki engem megvilágosít, békeségben és csendes boldogságban éljen!*”

„*Ez imádságom ne mondassék, hanem szüntelen cselekvés által küldessék az égbe.*”

Vincze Réka

Elhangzott 2008. április 30-án a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának ballagási ünnepségén

A Pécsi Hársfa Egyesület, a Borostyán Egyesület és a Baranya Megyei Falugondnokok Egyesületének 2007. évi közhasznúsági jelentése megtalálható a www.civilhaz-pecs.hu weblapon.

A CIVIL KORZÓ előfizethető az alábbi megrendelő visszaküldésével (Nevelők Háza Egyesület, 7624 Pécs, Szent István tér 17.) és a díj befizetésével (átutalással a 11731001-20201519 számlaszámra, csekken, vagy személyesen. Igény esetén csekket küldünk. Az előfizetési díj 1250 Ft/év (10 szám).

MEGRENDELŐ

Számlázási cím

Megrendelő neve: .....

Irányítószám: ..... Település: .....

Utca, házszám: .....

Telefon: ..... Fax: ..... Email: .....

Postázási cím (ha más mint a számlázási cím)

Megrendelő neve: .....

Irányítószám: ..... Település: .....

Utca, házszám: .....

Telefon: ..... Fax: ..... Email: .....

Dátum: ..... Megrendelő aláírása: .....

A Nevelők Háza Egyesület szolgáltatásai

7624 Pécs, Szent István tér 17.
Tel./Fax: 72/ 315-679, 215-543
E-mail: nevhaz@t-online.hu, civilhaz@civilhaz-pecs.hu
Web: www.civilhaz-pecs.hu

A Baranya megyei civil szolgáltató központ működtetéséhez kapcsolódó feladatok

- 1) Elősegíti a civil szervezetek és a megyei, települési, valamint kisebbségi önkormányzatok együttműködését, a civil szervezetek közreműködését az önkormányzati döntés-előkészítésben, döntéshozatalban. Pl. rendszeres, intézményes egyeztető párbeszéd-fórumok, kerekasztalok létrehozásának ösztönzése; a közfeladat-kihelyezés gyakorlatának szorgalmazása, elősegítése; helyi önkormányzati civil referensi státuszok kialakításának ösztönzése.
- 2) Folyamatos működésű szakmai tanácsadási rendszer megvalósítása:
  - a. jogi, közhasznúsági,
  - b. pénzügyi, könyvelési, adózási kérdésekben,
  - c. pályázati módszerekre, technikákra vonatkozóan,
  - d. Közösségi Technológia Központ működtetése.
- 3) Képzések megvalósítása, a helyi civil szervezeteket leginkább érintő témákban (pl. szervezeti, menedzselési kérdések, kapcsolatépítési, szponzorszervezési technikák, pályázatkészítési tudnivalók, EU-s témakörök stb.).
- 4) Folyamatos információszolgáltatás biztosítása: adatbázis építése, rendszeres aktualizálása és rendelkezésre bocsátása (együttműködve a többi civil szolgáltató központtal az erre a célra fenntartott intraneten, valamint a civil szolgáltató központ honlapján), különösen a következő területeken:
  - a. a megye civil szervezeti regisztere,
  - b. pályázati lehetőségek, kiírások, úrlapok biztosítása,
  - c. megyei ernyőszervezeti nyilvántartás,
  - d. megyei szakértői, előadói lista.
- 5) Civilszakmai dokumentációtár építése: könyvek, segédanyagok, audiovizuális anyagok gyűjtése, kölcsönzése, valamint az elektronikusan rendelkezésre álló, szabadon terjeszthető anyagok bemutatása a civil szolgáltató központ honlapján.
- 6) Rendszeres kapcsolattartás a civil szervezetek széles körével elektronikus vagy nyomtatott hírlevél kiadása keretében.
- 7) Az információ-szolgáltatás keretében a civil szolgáltató központ tevékenységével összefüggő információk közzététele érdekében internetes honlapot szerkeszt, illetve azt folyamatosan aktualizálja. A honlapon fel kell tüntetni a programmal kapcsolatos leglényegesebb információkat, az igénybe vehető szolgáltatásokat, azok helyét, idejét, módját, ellenértékét, egyéb feltételeit.
- 8) Konkrét tevékenységi együttműködést alakít ki az adott terület egyéb közösségi szolgáltatóival, pl. esélyek háza, regionális ifjúsági szolgáltató irodák, teleházak, kistérségi megbízottak és menedzserek, falugondnokok, európai információs pontok.
- 9) Hálózati funkció: együttműködik a feladatmegvalósításban a megye hasonló vagy részben hasonló célú civil szervezeteivel, más szolgáltató-fejlesztő szervezeteivel, valamint a többi megyei civil szolgáltató központtal.

„Hortus Conclusus” címmel
a Hilliard Ensemble ad koncertet a Bazilikában
2008. október 10-én 19.30 órakor.

A koncert az UniCum Laude Vokálfesztivál kiemelt rendezvénye.

Szervezők: Nevelők Háza Egyesület, UniCum Laude Énekegyüttes

